

*GUID*5280

Publisko iepirkumu revīzijas vadlīnijas

INTOSAI

INTOSAI vadlīnijas izdod
Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu
organizācija – *INTOSAI*, *INTOSAI*
Profesionālo paziņojumu sistēmas ietvarā.
Plašāku informāciju skatīt vietnē
www.issai.org

INTOSAI

INTOSAI, 2022

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
MĒRĶI	7
DEFINĪCIJAS	8
DARBĪBAS JOMA	9
REVĪZIJAS MĒRĶIS	10
Atbildīgās puses un potenciālie lietotāji	10
Pārbaudāmais priekšmets	11
Kritēriji	11
DAŽI APSVĒRUMI, DEFINĒJOT REVĪZIJAS MĒRĶI	13
Publisko iepirkumu stratēģiskā metode	13
Publisko iepirkumu procesa metode	14
Korupcijas un krāpšanas riski publiskajos iepirkumos	17
Publiskie iepirkumi ārkārtas situācijās	19
REVĪZIJAS PLĀNOŠANA	21
Publisko iepirkumu revīziju plānošana	21
Revīzijas mērķis(-i) un revīzijas pieeja(-as)	23
Revīzijas jautājumi	24
Revīzijas kritēriji	29
Revīzijas risks	33
REVĪZIJAS VEIKŠANA	34
ZIŅOŠANA UN TURPMĀKIE PASĀKUMI	36

PIELIKUMI **39**

1. pielikums: Publisko iepirkumu principi **39**

2. pielikums: Definīcijas un saīsinājumi **40**

3. pielikums: Publiskā iepirkuma procesa fāzes **43**

1. fāze. Pirmskonkursa fāze **43**

2. fāze. Konkursa fāze **44**

3. fāze. Pēcpiešķiršanas fāze **45**

4. pielikums: Elektroniskais iepirkums **46**

5. pielikums: Iespējamie revīzijas jautājumi par revīzijas principiem "3 E" iepirkuma procesa vai iepirkuma funkcijas revīzijā **47**

6. pielikums: Iespējamie revīzijas jautājumi par iepirkuma izpildes modeļa lietošanu **49**

7. pielikums: Iespējamie revīzijas jautājumi par stratēģisko publiskā iepirkuma metodi **51**

8. PIELIKUMS: Iespējamie revīzijas jautājumi par publiskā iepirkuma procesa metodi **56**

9. pielikums: Integritātes riski katrā iepirkuma procesa fāzē **62**

Integritātes riski pirmskonkursa fāzē **62**

Integritātes riski konkursa fāzē **63**

Integritātes riski pēckonkursa fāzē **63**

10. pielikums: Revīzijas riska jautājumi **64**

- 1) Profesionālie standarti un vadlīnijas ir būtiski publiskā sektora revīzijas uzticamībai, kvalitātei un profesionalitātei. *ISSAI 100* - Publiskā sektora revīzijas pamatprincipi cita starpā definē *ISSAI* mērķi un pilnvaras, kā arī publiskā sektora revīzijas sistēmu. *ISSAI 300* - Lietderības revīzijas principi un *ISSAI 400* - Atbilstības revīzijas principi balstās uz *ISSAI 100* pamatprincipiem un tos tālāk attīsta, lai tie atbilstu specifiskajam lietderības un atbilstības revīzijas kontekstam.
- 2) Šo vadlīniju mērķis ir palīdzēt revidentam izprast konkrētu publiskā iepirkuma priekšmetu un piemērot attiecīgos *ISSAI* šajā kontekstā.
- 3) Publiskais iepirkums nozīmē darbības, ar kurām valdības, publiskās struktūras, valsts uzņēmumi¹ vai citi publisko tiesību subjekti iepērk un iegūst preces, pakalpojumus un darbus saskaņā ar līgumisku vienošanos, lai sasniegtu savus mērķus. Šim nolūkam tie izmanto valsts līdzekļus un cenšas apmierināt sabiedrības vajadzības. Mūsdienās pastāv vairāki līgumu slēgšanas un sabiedrisko pakalpojumu, preču un infrastruktūras nodrošināšanas veidi, piemēram, koncesijas, publiskā un privātā sektora partnerības vai līgumi, saskaņā ar kuriem uzņēmumi maksā nodokļus, īstenojot sabiedrisko darbu projektus. Šiem pasākumiem piemērojams tiesiskais regulējums dažādās valstīs ir atšķirīgs.
- 4) Publiskais iepirkums aptver gandrīz visas tautsaimniecības nozares (tostarp izglītību, veselības aprūpi, infrastruktūru un aizsardzību), un tam ir

1

OECD. Valsts pārvaldes direktorāts. Publiskais iepirkums. Pieejams tiešsaistē: <https://www.oecd.org/gov/public-procurement>

ievērojama ietekme uz sociālekonomisko attīstību. Publiskā iepirkuma darbības veido vidēji 13-20 % no IKP².

- 5) Tā kā šīs darbības ir publiskas, uz tām attiecas publiskie noteikumi. Lai gan publiskā iepirkuma sistēmas var būtiski atšķirties atkarībā no valsts, mūsdienās tām ir vairākas kopīgas iezīmes, un tajās tiek izmantoti daži kopīgi piemērojami principi (sk. 1. pielikumu). Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) kopīgās intereses un līgumi, kā arī daudzu gadu kopīgā pieredze liecina, ka daudzu pašreizējo valstu publiskā iepirkuma sistēmu juridiskie un organizatoriskie aspekti ir balstīti un kopumā atbilst *UNCITRAL* publiskā iepirkuma parauglikuma principiem un standarta paraugnoteikumiem³. Dažām ekonomiskās integrācijas asociācijām ir starptautiski tiesību akti un noteikumi par publisko iepirkumu. Tas attiecas, piemēram, uz ES valstīm, kurās šādi noteikumi ir ietverti Eiropas direktīvās par publisko iepirkumu⁴.
- 6) Publiskais iepirkums ir arī galvenais instruments, kas tieši vai netieši ietekmē daudzus sabiedriskās un ekonomiskās dzīves aspektus un ar kura palīdzību var sasniegt valsts stratēģiskos mērķus, tostarp ekonomikas attīstību. Tas ietver vides un sociālo ilgtspēju, publisko iepirkumu jomā piemērojot kritērijus un praksi, kas veicina vides un sociālo aizsardzību un cilvēku attīstību. Publiskais iepirkums ir arī līdzeklis tehnoloģiskās modernizēšanas un digitalizācijas veicināšanai.
- 7) Šajās *GUID* izmantotas dažādu ARI pieejas un metodoloģiskie risinājumi, lai noteiktu gan publisko iepirkumu, gan to revīzijas vispārējos modeļus un īpatnības dažādās jurisdikcijās.

2 Skatīt Pasaules Bankas tīmekļa vietni: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2020/03/23/global-public-procurement-database-share-compare-improve> un <https://blogs.worldbank.org/developmenttalk/how-large-public-procurement>.

3 *UNCITRAL* Publisko iepirkumu parauglikums (2011). Pieejams tiešsaistē: https://uncitral.un.org/en/texts/iepirkums/modellaw/public_procurement

4 Eiropas direktīvas Publiskie iepirkumi. Pieejams tiešsaistē: https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_public_directives_en.htm

- 8) Šo *GUID* mērķis ir sniegt norādījumus revidentam par to, kā veikt lietderības un/vai atbilstības revīzijas par specifisku publiskā iepirkuma tematu.
- 9) *ISSAI 300* un *ISSAI 400* nosaka principus lietderības revīzijai un atbilstības revīzijai, ko veic ARI, savukārt *ISSAI 3000* un *ISSAI 4000* nosaka prasības, kas revidentam jāievēro, lai varētu apgalvot, ka revīzija ir veikta saskaņā ar *ISSAI*. Šīs *GUID* attiecas uz *ISSAI 300* un *ISSAI 400*, nedublējot to. *IFPP*⁵ ietvaros, ***GUID 5280*** - Vadlīnijas publisko iepirkumu revīzijām sniedz neobligātas vadlīnijas šo prasību atbalstam.

- 10) Publiskais iepirkums ir preču, darbu (būvdarbu) vai pakalpojumu iegāde un noma valsts un sabiedrības vajadzībām, ko veic līgumslēdzēja iestāde vai iepirkuma aģentūra, kas ir pilnvarota saskaņā ar valsts vai provinces tiesību aktiem vai piemērojamiem noteikumiem par publisko iepirkumu.

Vienlaikus līgumslēdzēja iestāde var būt valdības departaments vai birojs, vietējā vai reģionālā iestāde, jebkura valsts iestāde, kas ir komerciāla vai nekomerciāla (tostarp valstij piederoši uzņēmumi), meitasuzņēmums vai iestāde, ko izveidojusi valsts iestāde, jebkura iestāde vai struktūra, kas tiek finansēta galvenokārt no valsts līdzekļiem.

- 11) Publisko iepirkumu praksē tiek izmantotas daudzas definīcijas. Šajās *GUID* izmantotās definīcijas un saīsinājumi ir uzskaitīti 2. pielikumā.

- 12) Šīs *GUID* sniedz revidentam papildu norādījumus par to, kā veikt lietderības un/vai atbilstības revīziju par specifisku publiskā iepirkuma priekšmetu, kā arī gadījumos, kad publiskā iepirkuma revīzija ir daļa no lielāka revīzijas uzdevuma, kas var būt atbilstības un/vai lietderības revīzija. Veicot sarežģītu revīziju, kas ietver ar finanšu revīziju saistītus jautājumus, ARI vai revidentam būs jāatsaucas uz *ISSAI 200*.
- 13) Šīs *GUID* ir palīgļīdzeklis, kas palīdz revidentiem ar iepirkumu saistītas revīzijas plānošanas un veikšanas laikā, izstrādājot revīzijas plānu un izvēloties piemērotus revīzijas jautājumus un kritērijus noteiktajiem revīzijas mērķiem, kā arī ziņošanas un turpmāko pasākumu laikā.
- 14) Šīs *GUID* nav paredzētas, lai aptvertu visus šādu revīziju veikšanai nepieciešamos elementus, un tajās nav ietvertas nekādas papildu prasības.

- 15) Publisko iepirkumu revīzijām var būt dažādi mērķi. Katrā revīzijā revidentam būs jānosaka atbildīgā puse, kā arī revīzijas ziņojuma potenciālie lietotāji. Revidentam būs arī jānosaka skaidri revīzijas mērķi, jānosaka kritēriji, kas tiks izmantoti, lai novērtētu lietderību vai atbilstību, jānosaka attiecīgie informācijas avoti un konkrēti nepieciešamie dati, kā arī jānosaka metodoloģija(-as), lai novērtētu šos datus atbilstoši noteiktajiem kritērijiem. Turpmāko punktu mērķis ir palīdzēt revidentiem noteikt atbildīgo pusi un potenciālos lietotājus, kā arī revidējamo priekšmetu un kritērijus.

ATBILDĪGĀS PUSES UN POTENCIĀLIE LIETOTĀJI

- 16) Publisko iepirkumu revīzijā ir daudz atbildīgo pušu un potenciālo lietotāju. Tie var būt:

Atbildīgās puses

- iepirkuma veicēji, ko var pārstāvēt centrālās valsts iestādes, vietējās iestādes, valsts uzņēmumi vai pat privāti uzņēmumi, kas saņem publisko finansējumu;
- centrālā valsts iestāde, kuras vispārējā kompetencē ir likumdošana un publisko iepirkumu uzraudzība.

Turklāt ir arī citas puses, kas iesaistītas konkrētos iepirkuma procesa aspektos, piemēram, analizē un konsultācijās vai elektroniskajās platformās.

Potenciālie lietotāji

- izpildinstitūcijas un likumdevējas iestādes, jo īpaši parlaments;
- primārās valsts vai starptautiskās uzraudzības iestādes vai publisko iepirkumu komisijas;
- līgumu slēdzēji vai iepirkumu ierēdņi;
- puses, kas nodrošina finansējumu vai piedalās partnerības projektu kopīgā finansēšanā.

PĀRBAUDĀMAIS PRIEKŠMETS

- 17) Ar šīm *GUID* saistīto revīziju priekšmets būs publiskie iepirkumi. Pārbaudāmais priekšmets attiecas uz jautājumu "kas tiek revidēts" un ir definēts revīzijas apjomā. Revīzijas rezultātā parasti tiek sagatavots revīzijas ziņojums ar secinājumiem par pārbaudāmo priekšmetu. Secinājumos tiks pausts revidenta vērtējums par pārbaudāmo priekšmetu, pamatojoties uz kritērijiem, kurus revidents ir noteicis kā piemērotus revīzijai.
- 18) Atkarībā no revīzijas mērķiem vai revīzijas jautājumiem publiskā iepirkuma revīzijas priekšmets var attiekties uz visiem vai atsevišķiem iepirkuma cikla posmiem, procesiem atsevišķos posmos vai iepirkuma funkciju kopumā.

KRITĒRIJI

- 19) Veicot publiskā iepirkuma lietderības revīziju, priekšmeta novērtēšanas kritēriji ir atvasināti no **ekonomiskuma**, **produktivitātes** un **efektivitātes (3E)** principiem. Viena no galvenajām publiskā iepirkuma idejām ir nodrošināt līgumslēdzējai iestādei un sabiedrībai izdevīgu cenas un vērtības attiecību. Tāpēc līgumslēdzējai iestādei ir jāizveido iepirkums, kas ļauj iegūt preces un pakalpojumus, kuri atbilst vajadzībām, atbilstīgā kvalitātē un daudzumā, ir visizdevīgākie un nodrošina, ka tie ir pieejami tur un tad, kad tie ir nepieciešami. Ja šīs prasības netiek ievērotas, tas var nopietni ietekmēt ekonomiku, kā arī valdības spēju efektīvi sniegt pakalpojumus un sasniegt savus mērķus vai uzdevumus (efektivitāte) un galu galā sniegt pakalpojumus iedzīvotājiem. Veicot publiskā iepirkuma lietderības revīziju, var, piemēram, pievērst uzmanību tam, vai publiskā iepirkuma rezultātā ir nodrošināta lietderība un vai prasības ir izpildītas attiecībā uz precēm un pakalpojumiem

atbilstoši noteiktajiem kritērijiem. Tā varētu pievērst uzmanību arī tam, vai iepirkumi atbilst konkrētām noteiktām politikām, piemēram, vai to rezultātā tiek ražoti videi draudzīgi produkti un pakalpojumi. 3E pamatprincipi ir sīkāk aprakstīti *ISSAI 300*.

- 20) Veicot publiskā iepirkuma atbilstības revīziju, pārbaudāmā priekšmeta novērtēšanas kritēriji ir atvasināti no piemērojamajiem normatīvajiem aktiem⁶. Tie var ietvert tiesību aktus, kas ļauj veikt atsevišķus iepirkumus, kā arī vispārīgākus normatīvos aktus par publiskā sektora iestāžu veiktajiem iepirkumiem. Šādos vispārīgos normatīvajos aktos var būt noteiktas īpašas prasības iepirkuma procesam, piemēram, par to, kā iepirkumi tiek atļauti, vai par publisko konkursu izmantošanu. Dažos gadījumos var būt arī juridiskas prasības piegādātājiem vai iegādātajām precēm vai pakalpojumiem. Atkarībā no revīzijas definētās jomas šādas juridiskās prasības var būt būtiski revīzijas kritēriji.
- 21) Tāpēc bieži vien pastāv cieša saikne starp lietderības un atbilstības revīzijas aspektiem. Tiesiskais regulējums, kas reglamentē publiskos iepirkumus, var atspoguļot līdzsvaru starp vairākiem dažādiem apsvērumiem un vispārējiem likumdevēju mērķiem. Tas var ietvert tādas vispārējus mērķus kā vienlīdzības un taisnīguma nodrošināšana potenciālajiem piegādātājiem, ekonomisku iepirkuma lēmumu pieņemšanas veicināšana, elastīguma saglabāšana un iepirkuma procesa administratīvo izmaksu samazināšana vai krāpšanas un korupcijas novēršana. Lai gan lietderības revīziju mērķis ir optimizēt ekonomiskumu, produktivitāti un efektivitāti, juridiskās prasības var noteikt ierobežojumus iepirkuma procesam, kas kalpo citiem mērķiem. Piemēram, piegādātāju taisnīguma princips var būt juridiska prasība, un tāpēc to var uzskatīt par atbilstības jautājumu, vai arī to var uzskatīt par lietderības jautājumu. Piemēram, taisnīguma princips var nozīmēt, ka visiem piegādātājiem, tostarp maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), jābūt iespējai piedalīties publiskā iepirkuma konkursos utt. Tomēr uz dažām citām līgumslēdzējām iestādēm var attiekties normatīvie noteikumi, kas paredz, ka tām ir jādod priekšroka publiskajiem iepirkumiem no vietējiem avotiem vai jāievēro negatīvie saraksti, kas aizliedz iepirkumus no noteiktās valstīs dibinātiem/reģistrētiem pretendentiem, vai noteikumi attiecībā uz izslēgtajām grupām utt. Dažām citām līgumslēdzējām iestādēm var būt arī noteikts pienākums iepirkt noteiktas klases produktus tikai no noteiktiem piegādātājiem vai arī saskaņā ar valsts tiesību aktu prasībām uz dažiem produktiem var neattiecināt šo politiku. ARI ir jāņem vērā šādi līgumslēdzēju iestāžu darbības nosacījumi.

⁶ Gadījumos, ko nosaka valsts tiesību akti, šādus kritērijus var arī atvasināt no brīvās tirdzniecības nolīgumiem (divpusējiem vai daudzpusējiem) vai starptautiskiem nolīgumiem, piemēram, valsts saistībām, ko tā uzņēmusies kā PTO GPA dalībniece.

DAŽI APSVĒRUMI, DEFINĒJOT REVĪZIJAS MĒRĶI

- 22) Daudzos gadījumos pārbaudāmais priekšmets būs vienkārši konkrēts lēmums par iepirkumu vai konkrēta veida iepirkumu kopums, ko veikusi konkrēta atbildīgā persona. Tomēr var būt arī plašāks veidu klāsts, kā pieiet pārbaudāmā priekšmeta un attiecīgo kritēriju izvēlei. Turpmāk aprakstītas vairākas dažādas specifiskas iespējas un apstākļi, kurus revidentiem var būt lietderīgi apsvērt, nosakot revīzijas mērķi.

PUBLISKO IEPIRKUMU STRATĒGISKĀ METODE

- 23) Revidents var izpētīt publisko iepirkumu, lai novērtētu, vai valdība vai attiecīgā organizācija ir pieņēmusi stratēģisku metodi iepirkumu jomā, lai saistītās darbības un prioritātes būtu saistītas ar vispārējām prioritātēm un iekļautas tajās. Stratēģiskā metode ir svarīgs faktors, lai pārvaldītu kopējās izmaksas un ar iepirkumu saistītos riskus.
- 24) Dažas no labi zināmajām labās prakses pieejām revīzijai, izmantojot stratēģisko metodi publiskā iepirkuma jomā, ir šādas:
- 1) **Iepirkuma lietderības modelis⁷**- noderīgs visām publiskā iepirkuma pieejām, kurās tiek izmantota lietderīga līdzekļu izmantošana, neatkarīgi no to vērtības un piemērojamā tiesiskā regulējuma. Šajā modelī analīze sadalīta trīs līmeņos, aplūkojot, kā publiskais iepirkums tiek veikts valdības stratēģiju, departamentu funkciju vai konkrētu projektu līmenī (sk. 6. pielikuma 2. tabulu).
 - 2) Novērtēt, kā tiek īstenoti un sasniegti organizācijas stratēģiskie iepirkuma mērķi, **analizējot organizācijas:**

7

ES KK publisko iepirkumu revīzijas rokasgrāmatas kopsavilkums (Publisko iepirkumu revīzijas praktiskās vadlīnijas). Iepirkumu izpildes modeli ir izstrādājuši ES augstāko revīzijas iestāžu kontaktkomiteja kā daļu no publiskā iepirkuma revīzijas instrumentu kopuma, kas pieejams tīmekļa vietnē <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/Lists/CCDocuments/Toolkit-2018/Toolkit-2018-update.pdf>

- Pilnvaras, stratēģiskais virziens, mērķi un pārvaldība - var ietvert dažādu materiālu un dokumentu, tostarp uzņēmējdarbības plānu, augstākās vadības stratēģisko paziņojumu u. c., pārskatīšanu (sk. 7. pielikuma 3. tabulu).
- Iepirkumu portfelis - detalizētas procedūras iepirkumu portfeļa analīzei kā labās prakses piemēru var atrast ANO Iepirkumu speciālista rokasgrāmatā⁸ (sk. 7. pielikuma 4. tabulu).
- Iepirkuma funkcija un iespējas, kas var ietvert: lomas, pienākumus, struktūru un pārskatu sniegšanu, iepirkuma sistēmas un procesus, iepirkuma prasmes un iespējas, kā arī centienus tos uzlabot, izmantojot spēju veidošanas programmas (skatīt 7. pielikuma 5. tabulu).

Pēc analītiskā posma organizācija parasti izstrādā iepirkuma stratēģiju, lai noteiktu stratēģiskos iepirkuma mērķus (sk. 7. pielikuma 6. tabulu).

Lai izklāstītu, kā tiks sasniegti mērķi, tiks izstrādāts iepirkuma īstenošanas plāns, kurā norādītas darbības, termiņi un atbildīgās amatpersonas (sk. 7. pielikuma 6. tabulu).

Lai novērtētu, vai iepirkuma stratēģijas mērķi ir sasniegti, parasti tiek izstrādāta sistēma. Jāizstrādā pasākumi vai galvenie lietderības rādītāji (GLR), kas ir būtiski, konkrēti, saskaņoti ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un ir organizācijas kontrolē. Lietderības pasākumi būtu saistīti arī ar konkrētām stratēģijām vai galvenajiem procesiem (sk. 7. pielikuma 7. tabulu).

PUBLISKO IEPIRKUMU PROCESA METODE

- 25) Publisko iepirkumu var analizēt arī no procesa perspektīvas.
- 26) Publiskā iepirkuma process ir organizēts saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem, un tas, kā to var iedalīt atsevišķos publiskā iepirkuma cikla posmos, būtu atkarīgs no tā, kā katra valsts to regulē. Lai gan, salīdzinot

8

Šī analīze ir iedvesmota no ANO Iepirkumu speciālista rokasgrāmatas, kas pieejama tīmekļa vietnē <https://www.ungm.org/Areas/Public/pph/channels/PPH.pdf>.

sistēmas, mūsdienās var teikt, ka neatkarīgi no ģeogrāfiskās atrašanās vietas un regulējuma darbības, kas nepieciešamas, lai veiksmīgi pabeigtu publiskā iepirkuma procesu, ir zināmā mērā vispārīgas un kopīgas⁹.

- 27) Lai gan darbības posmi var tikt iedalīti un nosaukti dažādi atbilstoši loģiskajām koncepcijām, darbību veidi ir diezgan līdzīgi¹⁰. Saskaņā ar *OECD* principiem par godprātību publiskajā iepirkumā publiskā iepirkuma process iedalīts trīs fāzēs un deviņos posmos:

- **Pirmskonkursa fāze** (1. Vajadzību novērtēšana, 2. Plānošana un budžeta veidošana, 3. Prasību definēšana, 4. Procedūru izvēle);
- **Konkursa norises fāze** (5. Uzaicinājums piedalīties konkursā, 6. Novērtēšana, 7. Piešķiršana);
- **Pēckonkursa fāze** (8. Līguma vadība, 9. Pasūtījums un samaksa).

1. attēls. Publiskā iepirkuma fāzes un posmi

- 28) Norādītās fāzes un posmi atspoguļo tipiskās darbības, kas rada vai veicina publiskā iepirkuma kontroles aspektus. 3. pielikumā aprakstīts katras fāzes saturs.
- 29) Atkarībā no mērķiem iepirkuma procesa revīzija var aptvert visu iepirkuma ciklu, koncentrēties uz konkrētiem posmiem vai analizēt procesus atsevišķos posmos.

⁹ Neapšaubāmi, *UNCITRAL* publiskā iepirkuma parauglikuma un citu pārvalstisku un starptautisku organizāciju publiskā iepirkuma vadlīniju ietekme.

¹⁰ Piemēram, Eiropas Komisijas Publisko iepirkumu vadlīnijās praktiķiem process iedalīts piecos tipiskos publiskā iepirkuma posmos (1. Sagatavošana un plānošana, 2. Publicēšana un caurskatāmība, 3. Piedāvājumu iesniegšana, atvēršana un atlase, 4. Novērtēšana un piešķiršana, 5. Līguma īstenošana), kas pēc būtības ietver deviņus *OECD* pieejas posmus.

30) Pieņemot publiskā iepirkuma procesa metodi, revidents apsver, kā tiek pārvaldīta iepirkuma funkcijas vadība, lai secinātu, ka:

- ir izstrādāti noteikumi un vadlīnijas par to, kā jāīsteno iepirkuma process;
- iepirkuma procesi ir labi organizēti un dokumentēti;
- iesaistīto personu funkcijas un pienākumi ir skaidri noteikti;
- ja publiskā iepirkuma procedūra tiek veikta elektroniski, process ir pietiekami reģistrēts un dokumentēts, un tas nodrošina skaidru revīzijas izsekojamību;
- elektroniskās procedūras nodrošina atbilstošu drošības līmeni (piekļuve datiem, datu glabāšana, katastrofu pārvaldība, kvalificēti paraksti)¹¹;
- visus lēmumus, novērtējumus un atzinumus pieņem pilnvarotas amatpersonas;
- izdevumiem tika nodrošināts pietiekams, savlaicīgs un pienācīgi apstiprināts finansējums;
- visos iepirkuma procesa posmos ir ieviestas iekšējās kontroles sistēmas, un tās ir efektīvas, lai uzraudzītu publiskā iepirkuma noteikumu piemērošanu un kontrolētu vajadzību novērtēšanu, atļauju līmeņus, iepirkuma pasūtījumus, līgumu izpildi, līgumu atbilstību, maksājumus, dokumentāciju un uzskaiti;
- tiek nodrošināta pienākumu sadale starp personām, kas iepērk preces vai pakalpojumus, tos pieprasa, pārbauda izpildi un apstiprina maksājumus¹²;
- ir izveidoti mehānismi, lai izvairītos no interešu konfliktiem iepirkuma procesos (piemēram, rīcības kodeksi, integritātes apmācība, deklarācijas, dāvanu un viesmīlības politika, ziņošanas mehānisms, integritātes uzraudzība);
- regulāri tiek veiktas iepirkuma procesu pārbaudes.

11 Skatīt 4. pielikumu "Elektroniskais iepirkums"

12 Dažās valstīs, kā tas ir Peru gadījumā, šādas nesavienojamas funkcijas nepastāv.

KORUPCIJAS UN KRĀPŠANAS RISKI PUBLISKAJOS IEPIRKUMOS

- 31) Ņemot vērā piešķirtos līdzekļus un iespējamus interešu konfliktus, publiskais iepirkums ir viena no valsts darbībām, kas visvairāk pakļauta nelikumīgai piesavināšanai, krāpšanai un korupcijai. Aplēses liecina, ka korupcija publiskajos iepirkumos var radīt papildu izmaksas 10-25 % apmērā un ka gandrīz puse korupcijas gadījumu notiek publiskajos iepirkumos¹³. Personiskais labums, finansiālā izaugsme un politiskie ieguvumi var motivēt iepirkuma dalībnieku neētisku un/vai korumpētu rīcību, piemēram, konfidencialas un sensitīvas informācijas sniegšanu, lēmumu ietekmēšanu vai aizspriedumainu attieksmi pret piegādātājiem. Publiskajos iepirkumos, kas tiek veikti ārkārtas situācijās, šīs iespējas ievērojami palielinās¹⁴.
- 32) Tāpēc revīzijas mērķiem atbilstošie krāpšanas un korupcijas riski ir vieni no galvenajiem jautājumiem, kas jāņem vērā publiskā iepirkuma revīzijā. Nepamatota ietekme un pārkāpumi ne tikai apdraud sabiedrības intereses un vajadzības, bet arī rada dārgus un neefektīvus iepirkumus. Galvenie riska faktori ir šādi:
- liels piešķirto publisko līdzekļu apjoms;
 - publiskā iepirkuma priekšmetu dažādība, un daudzi no tiem tiek iepirkti lielā apjomā/daudzumā;
 - daudzu iepērkamo preču īpašību un kvalitatīvo parametru sarežģīta specifikācija, kas apgrūtina publiskā iepirkuma pamatojuma novērtējumu;
 - iepirkuma procesa pārvaldības sistēmu, noteikumu, normatīvo aktu, standartu, prasību un mehānismu sarežģītība;
 - ārkārtas paātrinātu un deformalizētu publiskā iepirkuma procedūru apstiprināšana un izmantošana ārkārtas situācijās;
 - vadības sistēmu konstrukcijas sarežģītība;

13 Skatīt https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/identifying_reducing_corruption_in_public_procurement_en.pdf, https://www.transparency.org/whatwedo/publication/curbing_corruption_in_public_procurement_a_practical_guide, <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/integrity/>, <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/publications/Corruption-Public-Procurement-Brochure.pdf>, <https://www.oecd.org/gov/ethics/48994520.pdf>, <http://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/principlestools/integrity/>

14 2020. gada oktobrī Apvienoto Nāciju Organizācijas ģenerālsekretārs Antoniu Guterrešs (*António Guterres*) steidzami brīdināja, ka korupcija Covid-19 laikā var vēl vairāk attālināt pasauli no ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanas

- liels interešu konflikts vai slepena noruna;
 - gadu gaitā vērojama tendence veikt iepirkumu, apvienojot prasības, kas var palielināt iespēju, ka mazāki, vairāki pretendenti nevar izpildīt atbilstības kvalifikācijas kritērijus, kas savukārt var mazināt konkurenci, radot pret konkurenci vērstas rīcības un risku iespējamību;
 - ļoti vispārīgi līguma noteikumi un regulējuma nepilnības;
 - caurskatāmības trūkums publiskā iepirkuma procesos;
 - valsts ierēdņu, kas pārvalda publisko iepirkumu, apmācības trūkums;
 - atklāta konkursa trūkums un atkārtota viena konkursa izmantošana;
 - skaidru, ātru un precīzu soda procedūru trūkums.
- 33) Neraugoties uz konkrētu apstākļu un novērtējumu nozīmi, publiskā iepirkuma tipiskās iezīmes ļauj vispārīgi noteikt galvenos krāpšanas un korupcijas riskus un situācijas, kurās tie rodas. Integritātes riski vairākos publiskā iepirkuma procesa posmos un stadijās ir apkopoti 9. pielikumā, iedvesmojoties no *OECD* Integritātes principiem publiskajos iepirkumos.
- 34) Šajā *OECD* publikācijā ir uzsvērti arī indikatīvi piesardzības pasākumi, lai mazinātu konstatētos krāpšanas un korupcijas riskus vairākos iepirkuma procesa posmos. Šie pasākumi galvenokārt ir vērsti uz to, lai ierobežotu izņēmumus attiecībā uz konkursa procedūru izmantošanu un pieņemtu pasākumus pret interešu konfliktiem un korupciju. Tos var izmantot kā iedvesmas avotu revīzijas kritērijiem.
- 35) *ISSAI 100/47* un *400/55* norādīts, kā revidenti, plānojot revīziju, jānovērtē krāpšanas riski, kas saistīti ar revīzijas mērķiem, un jāveic izmeklēšana un procedūras, lai identificētu šos riskus un reaģētu uz tiem. Šajā procesā revidenti gūst izpratni par attiecīgajām iekšējās kontroles sistēmām.
- 36) Iekšējās kontroles sistēmu kontekstā, lai varētu identificēt un veicināt krāpšanas un korupcijas novēršanu publiskā iepirkuma jomā, revidenti

pārbauda ar to saistītos riskus un kontroles pasākumus, ko īsteno noteikumi un revidējamā vienība, lai tos novērstu iepirkuma gaitā. Šajā nolūkā revidents pievērš uzmanību iekšējiem procesiem un galvenajiem riska faktoriem, kas palielina sistēmas ievainojamību un pastāvošos riskus, jo īpaši šādiem:

- darbības apjoms iepirkuma jomā: jo lielāks tas ir, jo lielāki ir riski un ievainojamība;
- to līgumu apjoms, kas piešķirti, izmantojot slēgtas vai ierobežotas iepirkuma procedūras;
- iepirkumu sistēmas relatīvā sarežģītība un iekšējās kontroles sistēmas darbību apjoms: pārmērīga iekšējās kontroles sistēmas sarežģītība vai neatbilstība un veikto iepirkumu apjoms rada augstu risku;
- sistēmas jutīgums, ja tiek veikti sarežģīti un daudzkomponentu iepirkumi vai tiek iepirkts liels daudzums nevienmērīgas un lētas nomenklatūras;
- iepirkumu skaits, kas veikti dažādās teritoriālajās vai ģeogrāfiskajās zonās, kurās piegādātājs (pārdevējs, pretendents) ir viens un tas pats, radot korupcijas vai krāpšanas risku;
- pasūtītāja pretendentu vai piegādātāju un valsts amatpersonu, kas ir pasūtītāja atlases komiteju locekļi, vēsturiskā rīcība (uzskaite).

PUBLISKIE IEPIRKUMI ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 37) Ārkārtas situācijās steidzami nepieciešamās preces, piegādes un pakalpojumi, kā arī nepieciešamība ātri reaģēt parasti rada ievērojamus valsts izdevumus, kas paredzēti ārkārtas iepirkumiem, kuru laikā parastās procedūras un kontrole, kas parasti tiek piemērota, tiek atvieglota, tostarp netiek veiktas iepriekšējās pārbaudes, procesi tiek vienkāršoti un tiek piemēroti elastīgāki maksājumu termiņi, piemēram, avansa maksājumi.

Šie apstākļi var veicināt dažāda veida krāpšanu un korupciju. No otras puses, ņemot vērā, ka publiskajam iepirkumam ārkārtas situācijās ir svarīga loma steidzamu un neatliekamu vajadzību apmierināšanā, ir jāidentificē un jāapsver arī riski, kas var ietekmēt ārkārtas situācijā izvirzīto jauno mērķu sasniegšanu.

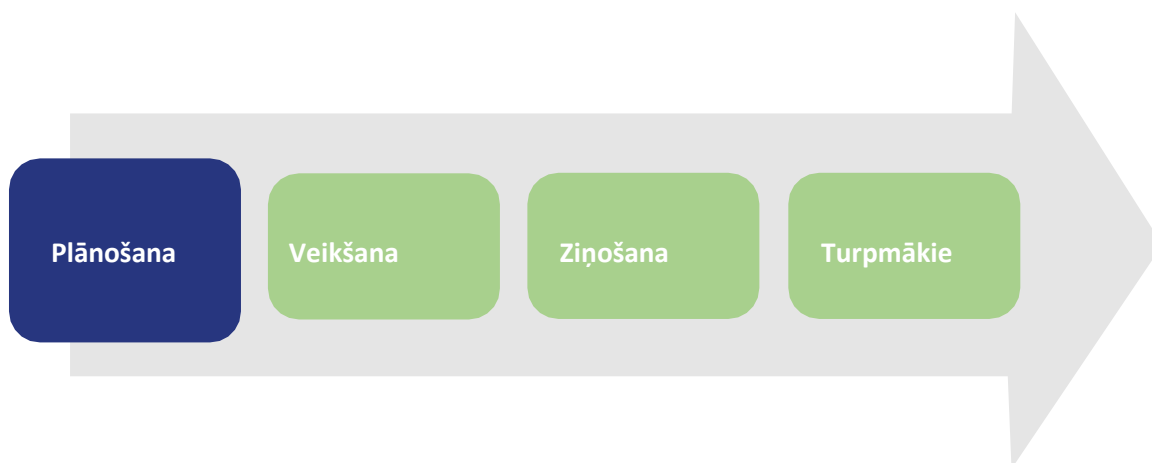
- 38) Līdztekus sliktai plānošanai, mazākai konkurencei un nepilnīgai dokumentācijai var rasties arī krāpnieciskas situācijas saistībā ar publisko iepirkumu, piemēram, pārspīlētas vajadzības, neobjektīva tieša līgumu slēgšanas tiesību piešķiršana, neievērojot pienācīgas procedūras, tirgus un cenu manipulācijas, pieprasījumi pēc kukuļiem un sliktu līgumu izpilde, tostarp neatļauti maksājumi par neizpildītiem vai kļūdaini izpildītiem līgumiem¹⁵. Jāņem vērā riski, kas saistīti ar piegādātāja un valsts amatpersonas mijiedarbību klātienē vai virtuāli, piemēram, attiecībā uz līguma parakstīšanu un kontroles mehānismu, izmantojot digitālo parakstu, vai piegādājamo preču fiziskas kontroles trūkumu.
- 39) ARI, rūpējoties par savas neatkarības saglabāšanu, var palielināt notiekošo ārkārtas publisko iepirkumu revīziju vērtību, sašaurinot revīziju jomu, sniedzot revīzijas rezultātus īsākā termiņā vai sniedzot īsakus, faktu vai starpziņojumus. Šādu revīziju var izmantot, lai aizpildītu informācijas vai rīcības nepilnības (piemēram, atklājot informāciju par veiktajiem iepirkumiem). ARI var arī sadarboties ar publiskā iepirkuma iestādēm un/vai iekšējās revīzijas struktūrām vai izdot uz revīziju balstītas vadlīnijas ārkārtas situācijām. Ar savu revīzijas ziņojumu ARI var atgādināt pamatnoteikumus, kas jāņem vērā pat ārkārtas situācijās.
- 40) Sakarā ar ārkārtas procedūrām, kas var būt spēkā ārkārtas posmā pēc katastrofas, var nebūt iespējams ievērot visus attiecīgos normatīvos aktus. Ir jāapsver un jāizvērtē nepieciešamība ārkārtas apstākļos apiet dažus noteikumus, lai par prioritāti noteiktu dzīvību glābšanu un cilvēku ciešanu mazināšanu. Tomēr, ja tas ir pamatoti vai to prasa valsts noteikumi, atkāpes no noteikumiem ir savlaicīgi jādokumentē un jāpaskaidro¹⁶.

¹⁵ Skatīt *INTOSAI GUID 5330*, Vadlīnijas par katastrofu pārvaldības revīziju, <https://www.issai.org/pronouncements/guidance-on-auditing-disaster-management/> un *INTOSAI GUID 5270*, Vadlīnijas par korupcijas novēršanas revīziju, abās vadlīnijās ir minēti publiskie iepirkumi.

¹⁶ Skatīt *INTOSAI GUID 5330*, Vadlīnijas par katastrofu pārvaldības revīziju.

REVĪZIJAS PLĀNOŠANA

41) Publiskā iepirkuma revīzijas process sastāv no šādiem posmiem:

PUBLISKO IEPIRKUMU REVĪZIJU PLĀNOŠANA

42) Revīzijas tematu izvēle ir daļa no ARI stratēģiskās plānošanas procesa, kas var ilgt daudzus gadus. ARI apzina iespējamās revīzijas tematus un izvēlas tos atbilstoši savām pilnvarām un to būtiskumam (finansiāla, sociāla vai politiska nozīme), saistītajiem riskiem (piemēram, slikta lietderība, krāpšana, neatbilstība noteikumiem, principiem vai mērķiem) un/vai potenciālam veicināt labāku politikas īstenošanu un lietderīgu līdzekļu izlietojumu, kā arī cerībām un ietekmei, ko varētu sasniegt ar attiecīgo revīziju. Tematu nozīmīgums ir saskaņots arī ar ARI iespējām veikt revīzijas un ar temata revidējamību.

- 43) Augstākajām revīzijas iestādēm ir vairāki iemesli, kādēļ par pārbaudāmo priekšmetu izvēlēties publisko iepirkumu vai konkrētas tā jomas. Publiskie iepirkumi veido ievērojamu daļu no valsts izdevumiem, kas paredzēti attiecīgo sabiedrības vajadzību apmierināšanai. Ja iepirkumi netiek veikti efektīvi un lietderīgi, var tikt ievērojami izšķērdēti finanšu resursi, kā arī negatīvi ietekmēti galvenie valsts mērķi, tostarp iedzīvotāju labklājība. No otras puses, publiskie iepirkumi ir labs instruments, lai uzlabotu cenas un vērtības attiecību un veicinātu citus publiskos mērķus, piemēram, ekonomikas, sociālo, vides un digitālo politiku. Revīzija ir labs veids, kā novērtēt publisko iepirkumu ieguldījumu šo politiku īstenošanā. Turklāt publiskie iepirkumi parasti ir saistīti ar piesavināšanās, krāpšanas un korupcijas riskiem, jo īpaši ārkārtas situācijās (sk. sadaļas "Korupcijas un krāpšanas riski" un "Krāpšanas riski", kā arī "Publiskie iepirkumi ārkārtas situācijās").
- 44) Publisko iepirkumu jomā daudzām tēmām var piemist šādas iezīmes, kas, protams, ir jāņem vērā katras valsts konkrētajā kontekstā un citās konkurējošās prioritātēs. Iespējamie publiskā iepirkuma revīziju temati ir, piemēram, vai:
- publiskais iepirkums un tam atbilstošie resursi atbilst stratēģiskajai, investīciju, vides vai citai globālajai politikai;
 - publiskais iepirkums veicina inovācijas valsts pārvaldē un ekonomikā;
 - publiskā iepirkuma apjoms, apmērs, daudzums, dažādība, cena un summa ir pamatoti un saprātīgi, ņemot vērā vajadzības un gaidāmos rezultātus;
 - publiskajā iepirkumā tiek ievēroti caurskatāmības un godīgas un atklātas konkurences principi, kā arī nodrošināta laba cenas un vērtības attiecība;
 - integritāte, atbilstība un/vai izpilde publiskajā iepirkumā tika pienācīgi pārvaldīta, lai novērstu krāpšanas un korupcijas riskus;
 - iepirkuma procesu vadības un iekšējās kontroles struktūra, organizācija, plānošana un uzraudzība ir efektīva un lietderīga, un tā pienācīgi novērš identificētos riskus;
 - publiskais iepirkums un ar to saistītie darījumi, procesi un procedūras atbilst spēkā esošajiem tiesību aktiem, noteikumiem un normatīvajām prasībām;

- publiskais iepirkums tiek veikts savlaicīgi un rentabli visos uz mērķi orientētā procesa posmos;
- līgumu noteikumi tiek ievēroti, veiktie maksājumi atbilst saņemtajai produkcijai, un veiktie darbi, saņemtās preces vai sniegtie pakalpojumi atbilst gaidītajiem standartiem.

Šos tematus var aplūkot globāli, attiecībā uz konkrētiem uzņēmumiem, ieguldījumiem vai līgumiem, kā arī koncentrējoties uz atsevišķām jomām, piemēram, veselības aprūpi, izglītību vai vietējo pārvaldi.

- 45) Veicot publiskā iepirkuma revīziju, ARI var apsvērt iespēju veikt revīzijas vai formulēt revīzijas jautājumus, kas vērsti uz to, kā publiskā iepirkuma sistēmas nodrošina stabilu aizsardzību pret krāpšanu un korupciju. Šādā gadījumā tā var nolemt veikt novērtējumu par valdības vai struktūras veiktā riska/ievainojamības novērtējuma atbilstību un kvalitāti, par vadības reakciju uz identificētajiem riskiem, kā arī par to, kā šī reakcija tiek īstenota.
- 46) Turpmākajās sadaļās uzmanība pievērsta plānošanas posma otrajai daļai – publiskā iepirkuma priekšizpētei un revīzijas izstrādei. Tie attiecas uz to, "ko revidēt", "kādus kritērijus piemērot" un "kā veikt analīzi". ISSAI 300 un ISSAI 400 sniedz informāciju par to, kādas datu vākšanas metodes var izmantot šajā procesā.

REVĪZIJAS MĒRĶIS(-I) UN REVĪZIJAS PIEEJA(-AS)

- 47) Pirms publiskā iepirkuma audita plānošanas procesa uzsākšanas publiskā iepirkuma audita informācijas analīze, kas iegūta, izmantojot digitālos plašsaziņas līdzekļus, piemēram, publiskās datubāzes, caurskatāmības vai atvērto datu portālus, publiskā iepirkuma pārvaldības informācijas sistēmas un citas saistītās sistēmas, var palīdzēt noteikt analīzes objektu un definēt mērķus un revīzijas jautājumus.
- 48) Publiskā iepirkuma revīziju mērķis(-i) ir veikt atbilstības revīzijas, lai palīdzētu nodrošināt, ka publiskie resursi tiek tērēti saskaņā ar tiesisko vai tehnisko regulējumu, un lietderības revīzijas, lai pārbaudītu, vai tiek ievēroti ekonomiskuma, lietderības un efektivitātes principi. Mērķis(-i) nosaka revīzijas pieeju¹⁷ un struktūru.

17

Pastāv trīs lietderības revīzijas pieejas:

uz sistēmu orientēta pieeja – piemērota, piemēram, stratēģiju, organizācijas un pārvaldības jautājumu revīzijām; uz rezultātu orientēta pieeja – tikai pārbauda, vai mērķi ir sasniegti; uz problēmu orientēta pieeja – piemērota neveiksmju un/vai noviržu gadījumiem

- 49) Revīzijas mērķa(-u) izvēle, revīzijas jautājumi, uz kuriem revīzijā paredzēts atbildēt, un noteiktie attiecīgie revīzijas kritēriji nosaka darbu, kas jāveic, lai savāktu pietiekamus atbilstošus revīzijas pierādījumus, un tādējādi arī revīzijas pieeju.
- 50) Sadaļā "Revīzijas kritēriji" ir aplūkoti iespējamie publiskā iepirkuma revīzijas kritēriji.

REVĪZIJAS JAUTĀJUMI

- 51) Parasti revīzijas mērķus var formulēt kā vispārīgu revīzijas jautājumu, ko var sadalīt precīzākos apakšjautājumos. Revīzijas mērķi var būt tematiski saistīti (t. i., aptvert darbību veidus iepirkuma posmā vai iepirkuma ciklā), savstarpēji papildinoši, nepārklājošies un kopīgi izsmeļoši, lai risinātu vispārējo revīzijas jautājumu.
- 52) Ņemot vērā lielo informācijas apjomu, kas būs saistīts ar jebkuru atsevišķu iepirkuma procedūru, un iespējamo dažādo ieinteresēto personu un darbinieku auditoriju, kas var sniegt savu ieguldījumu revīzijā, ir svarīgi, lai revidenti strukturētu un organizētu veikto izmeklēšanu un uzdotos jautājumus. ARI prakse publiskā iepirkuma revīzijās ļauj identificēt kopīgu saistītu jautājumu grupu kopumu, kas ir uzskaitīti šo vadlīniju pielikumos.
- 53) Konkrēti jautājumi un izmeklēšanas veids ir revidentu ziņā, pamatojoties uz to, kāda informācija viņiem attiecīgajā brīdī ir pieejama. *GUID* var palīdzēt revidentam ar metodoloģisku pieeju, veicot izmeklēšanu un uzdodot sākotnējos jautājumus, kas palīdz noteikt sākumpunktu. Pēc tam revidents var uzdot padziļinātus papildu jautājumus, pamatojoties uz revīzijas laikā saņemto informāciju un atbildēm.
- 54) Kādi revīzijas jautājumi tiks izmantoti, ir atkarīgs no revīzijas mērķiem un revīzijas pieejas. Publiskā iepirkuma gadījumā tie ir atkarīgi arī no tā, kā ARI izvēlas aplūkot šā jautājuma sarežģītību.
- 55) Revīzijas jautājumu grupu piemēri ir sniegti 5.-8. pielikumā:
- 5. pielikumā ir iekļauti iespējamie revīzijas jautājumi, lai koncentrētu revīziju uz ekonomiskuma, produktivitātes vai efektivitātes aspektiem un revīzijas pieeju;

- 6. pielikumā ir iekļauti iespējamie revīzijas jautājumi, lai novērtētu publiskā iepirkuma rezultātus stratēģiskā perspektīvā, visas valdības līmenī, organizācijas vai departamenta līmenī vai konkrēta iepirkuma projekta līmenī;
 - 7. pielikumā ir iekļauti iespējamie revīzijas jautājumi, lai novērtētu publiskā iepirkuma stratēģisko darbību no stratēģisko funkciju viedokļa;
 - 8. pielikumā ir iekļauti iespējamie revīzijas jautājumi publiskā iepirkuma analīzei, izmantojot procesa metodi (atbilstoši iepirkuma procesa posmiem).
- 56) Sarežģītu un ilgtermiņa projektu, piemēram, lielu būvniecības ieguldījumu, publiskā un privātā sektora partnerību un koncesiju, revīzijas bieži tiek veiktas agrīnā posmā, vai nu pirms projektu uzsākšanas, vai to īstenošanas laikā. Šādos revīzijas uzdevumos novērtē, piemēram, projekta sagatavošanu uzsākšanai, paredzamo pētījumu rezultātu ticamību un pamatotību, budžeta izdevumu regularitāti un pareizību, atbilstību tiesību aktos noteiktajām prasībām, veikto izmaksu atbilstību reālajiem un gaidāmajiem ieguvumiem no projektu īstenošanas.
- 57) 10. pielikumā iekļautais kopsavilkums sniedz revidentiem idejas par revīzijas jautājumiem, kurus ARI var izmantot, kad tā nolemj revīziju koncentrēt uz krāpšanu un korupciju publiskā iepirkuma jomā. Reģionālajās vadlīnijās¹⁸ var atrast arī revīzijas jautājumus, kontrolsarakstus, "sarkanos karodziņus" un pazīmes, kas jāņem vērā tieši publiskā iepirkuma jomā, kurā pastāv krāpšanas un korupcijas riski.
- 58) Veicot revīziju par valsts vai organizācijas aizsardzību pret krāpšanu vai korupciju publiskā iepirkuma jomā, galvenā uzmanība var tikt pievērsta vispārējai kontroles sistēmai visā iepirkuma procesā. *INTOSAI GUID 5270*, *Korupcijas novēršanas revīzijas vadlīnijas*¹⁹, *IDI vadlīnijas par korupcijas apkarošanas institucionālā ietvara revīziju*²⁰ un *EUROSAI vadlīnijas ētikas*

18 Publisko iepirkumu finanšu un atbilstības revīzijas kontrolsaraksts Publisko iepirkumu revīzijas rīku komplektā <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/Lists/CCDocuments/Toolkit-2018/Toolkit-2018-update.pdf> un *ASOSAI* vadlīnijas krāpšanas un korupcijas apkarošanai

19 <https://www.issai.org/pronouncouncements/guid-5270-guideline-for-the-audit-of-corruption-prevention/>

20 <https://www.idi.no/elibrary/well-governed-sais/sais-fighting-corruption/548-guidance-on-audit-of-institutional-framework-for-fighting-corruption-1/file>.

revīzijai publiskā sektora organizācijās²¹ var palīdzēt plānot šo revīziju. Šajos resursos ir aprakstīti šīs sistēmas galvenie komponenti (vadoties pēc revīzijas jautājumiem) un sniegti norādījumi par revīzijas kritērijiem un procedūrām.

- 59) Plānojot revīziju, revidentiem ir jāmeklē pazīmes, kas liecina par darbībām un darījumiem, kuri saistīti ar krāpnieciskām vai koruptīvām darbībām publiskā iepirkuma un tā finansēšanas jomā (*ISSAI 100/47*).
- 60) Attiecībā uz ārkārtas iepirkuma kontekstu ārkārtas situācijās revidenti koncentrējas uz šādām atjauninātām riska jomām un tematiem:
 - a. piešķiršanas procedūru elastīgums,
 - b. krājumu plānošana ārkārtas vajadzībām,
 - c. piegāžu vadība, lai efektīvi apmierinātu šīs vajadzības,
 - d. cenu politika,
 - e. integritātes un caurskatāmības aizsardzības pasākumi,
 - f. krāpšanas un korupcijas pazīmes,
 - g. specifikāciju atbilstība un atbilstošo piegāžu kvalitāte un
 - h. pietiekama dokumentācija un revīzijas liecības.
- 61) Apsveramie revīzijas jautājumi varētu būt šādi: vai ²²:
 - valdība vai revidējamās vienības ir izstrādājušas vadošo politiku un attiecīgas ziņošanas sistēmas attiecībā uz ārkārtas iepirkumiem, uz kuriem attiecas tiesību akti par ārkārtas situācijām;

21 [http://www.eurosai-tfae.tcontas.pt/activities/Guidance/Activities/TFAE Guidelines to audit ethics/g-english-TFAEGuidelines to audit ethics.pdf](http://www.eurosai-tfae.tcontas.pt/activities/Guidance/Activities/TFAE%20Guidelines%20to%20audit%20ethics/g-english-TFAEGuidelines%20to%20audit%20ethics.pdf)

22 Skatīt <http://pubdocs.worldbank.org/en/315691568908208946/Emergency-Procurement-for-Reconstruction-and-Recovery-Toolkit.pdf>; <https://www.oecd.org/competition/COVID-19-competition-and-emergency-procurement.pdf>; <https://www.oecd.org/governance/procurement/toolbox/search/guideline-accelerated-public-procurement-procedures.pdf>; <https://www.transparency.org/en/blog/six-months-covid-19-have-public-contracting-systems-delivered-common-good>.

- līgumslēdzējas iestādes darbības atbilst šādai politikai;
- ņemot vērā regulējuma nepilnības publisko iepirkumu jomā ārkārtas situācijās, tika ievērota rīcības brīvība procedūru izpildē;
- tieši piešķirumi veikti tikai tad, ja tas bija absolūti nepieciešams;
- iepirkumi, kas veikti saskaņā ar ārkārtas procedūrām (piemēram, tiešā piešķiršana, atbrīvojums no kontroles), faktiski bija pamatoti ar steidzamām vajadzībām un samērīgi ar tām (līgumu daudzumi un ilgums);
- tiešie piešķirumi tika noregulēti periodā, kas piešķirti saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem;
- pastāv ciešas un aizdomīgas saiknes starp iepirkuma amatpersonām un piegādātājiem vai citi integritātes pārkāpumi;
- ir pazīmes vai pierādījumi, kas liecina par labvēlības izrādīšanu noteiktiem piegādātājiem;
- ir pazīmes vai pierādījumi par tirgus un cenu slepenu vienošanos starp piegādātājiem;
- trūka pasūtījumu un piegāžu kontroles, kas veicināja krāpniecisku iekārtu piegādi;
- ir notikusi preču piesavināšanās;
- iespēju robežās tika nodrošināta pietiekama publicitāte un caurskatāmība attiecībā uz ārkārtas iepirkumu;
- piegāžu un darbu iepirkuma procesi tika pienācīgi dokumentēti, un ir iespējams konstatēt revīzijas liecības;
- publiskā struktūra novērtēja neatbilstības risku un attiecīgi reaģēja;
- iepirktās/piegādātās preces faktiski atbilda ārkārtas situācijas prasībām, piemēram, savlaicīga pieejamība noteiktajās vietās un atbilstība īpašajiem (kvalitātes) standartiem;
- publiskie līdzekļi tika izlietoti sabiedriskajam mērķim, kas noteikts juridiskajā pilnvarojumā, ar kuru tie tika piešķirti.

- 62) Revīzijas jautājumi, jo īpaši tie, kas iekļauti pielikumos, ir strukturēti, pamatojoties uz iespējamām revīzijas pieejām un iespējamām publiskā iepirkuma metodēm, un ir izvēlne, no kuras var izvēlēties. Šis nav izsmeļošs saraksts un ir jāiekļauj katras valsts un sistēmas kontekstā un jāpapildina ar piemērojamiem un/vai izstrādātiem revīzijas kritērijiem.
- 63) Iegūstot izpratni par pārbaudāmo priekšmetu un tā kontekstu, revidents apsver un novērtē dažāda veida trūkumu, noviržu vai neatbilstību risku, kas var rasties saistībā ar pārbaudāmo priekšmetu (*ISSAI 100/46*).
- 64) Svarīgs nosacījums, lai revidējamās vienības varētu identificēt un mazināt riskus, ir efektīva un mūsdienīga iekšējās kontroles sistēma un pienācīgi izveidota kontroles vide, jo īpaši integritātes risku pārvaldībai, pamatojoties, piemēram, uz attiecīgiem *COSO* (Tredveja komisijas organizāciju atbalsta komisijas) vai līdzīgiem vietējās jurisdikcijas ietvaros izstrādātiem ieteikumiem. Pārbaudāmajā priekšmetā var iekļaut jautājumus par iekšējo kontroles sistēmu revīziju.
- 65) Lai aktīvi pārvaldītu riskus, revidents var izstrādāt riska skalu (krāsu vai vērtējumu) katram revīzijas jautājumam, kas saistīts ar publiskā iepirkuma ciklu vai iepirkuma funkcijas revīziju. Turpmākajā tabulā sniegtas norādes par risku līmeņa analīzi un iespējamām nepieciešamajām riska mazināšanas darbībām.

Riska līmenis	sarkans	Ekstrēms risks	Nepieciešama detalizēta rīcība/plāns
	oranžs	Augsts risks	Nepieciešama augstākās vadības uzmanība
	dzeltens	Mērens risks	Norādīt vadības atbildību
	zaļš	Zems risks	Pārvalda ar parastām procedūrām
Sekas	5	Smagas	Apturētu funkcionālo mērķu/uzdevumu sasniegšanu
	4	Būtiskas	Apdraudētu funkcionālos mērķus/uzdevumus
	3	Mērenas	Nepieciešams būtiski pielāgot vispārējo funkciju
	2	Maznozīmīgas	Apdraudētu funkcijas elementu

REVĪZIJAS KRITĒRIJI

- 66) Revīzijas kritēriji ir kritēriji, ko izmanto, lai novērtētu pārbaudāmo priekšmetu (*ISSAI 100/27*). Lai noteiktu revīzijas kritērijus, revidents var izmantot daudzus dažādus avotus.
- 67) Šajā ziņā nevajadzētu pieņemt, ka, ievērojot noteiktu modeli, tiek sasniegti labi rezultāti. Ir nepieciešams konstatēt, ka acīmredzami labā prakse ir novedusi pie faktiskiem labiem rezultātiem un, gluži pretēji, ka konkrētajā gadījumā konstatētie trūkumi ir negatīvi ietekmējuši rezultātus vai citas darbības.
- 68) Revīzijas kritēriji var būt kvalitatīvi vai kvantitatīvi, un tie var būt vispārīgi vai specifiski, koncentrējoties uz to, kam vajadzētu būt saskaņā ar likumiem, noteikumiem vai mērķiem, vai uz to, kas ir sagaidāms saskaņā ar pamatotiem principiem, zinātnes atziņām un labo praksi, vai uz to, kas varētu būt (ja būtu labāki apstākļi).
- 69) Publisko iepirkumu revīzijās likumības kritēriji nosaka, ka revidents pārbauda visu attiecīgo iepirkuma juridisko vai normatīvo prasību, augstāku iestāžu apstiprināto noteikumu un metodiku formālu izpildi, kā arī atbilstību līgumsaistībām un iepirkuma līgumiem, nozares standartiem, licencēšanas noteikumiem vai citiem noteikumiem un prasībām, kas ietekmē pārbaudāmo priekšmetu. Šeit var aplūkot šādus kritērijus, kas nav izsmeljoši:
- visu obligāto sākotnējo iepirkuma procedūru veikšana;
 - pamatotība, izvēloties iepirkuma metodi (procedūru) un publiskā iepirkuma veidu saskaņā ar tiesību aktiem un normatīvajiem aktiem;
 - galveno iepirkuma dokumentu (uzaicinājums iesniegt piedāvājumu vai uzaicinājums uz priekšatlasi, paziņojums par līgumu, tehniskās specifikācijas, norādījumi pretendentiem, līguma projekts u. c.) atbilstība tiesību normām, kas ir obligātas prasības;
 - visu pretendentu atlases, piešķiršanas un līguma parakstīšanas procedūru ievērošana;
 - parakstītā līguma atbilstība tiesību aktiem un klienta noteiktajām vajadzībām;

- sniegto preču/darbu/pakalpojumu termiņu, apjomu, kvalitatīvo un kvantitatīvo īpašību atbilstība standartiem, prasībām u.c., kā arī līguma noteikumiem;
- faktisko rezultātu atbilstība plānotajiem utt.

70) Lai noteiktu atbilstības labajai praksei kritērijus, revidentam parasti ir jāpārbauda, vai tiek ievēroti kopējie principi, standarti, normas un prasības, kas nosaka iepirkuma sistēmas darbību kopumā un iepirkuma procesa dalībnieku rīcību. Veicot revīziju ar atbilstības labajai praksei kritērijiem, var, piemēram, pārbaudīt atbilstību ētikas kodeksiem, iekšējiem pretkorupcijas dokumentiem, nediskriminācijas vai godīgas konkurences principiem iepirkumos u. c.

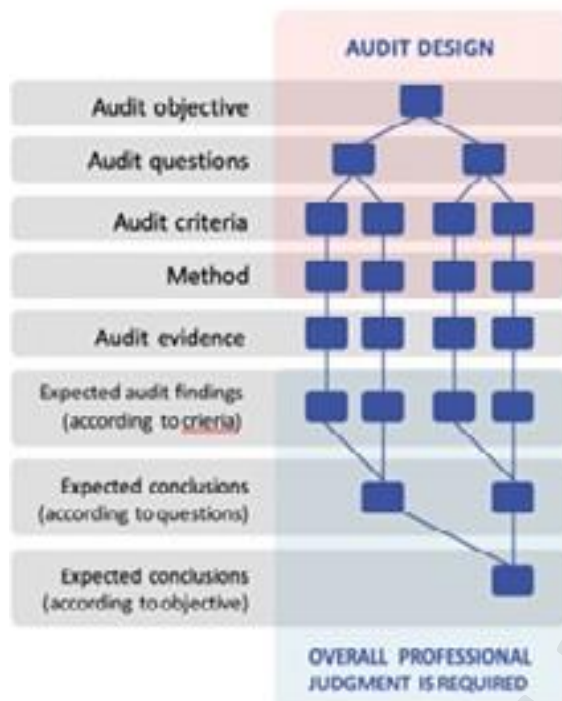
- Publisko iepirkumu revīzijā revidenti var izmantot trīs analītiskās stratēģijas, lai noteiktu kritērijus konkrētiem revīzijas jautājumiem: izmaksu un ieguvumu analīzi, kas balstīta uz izmaksu un iegūtā lietderīguma (ieguvuma) salīdzinājumu, tiešu vai netiešu ieguvumu no publiskā iepirkuma veikšanas;
- "Ja nu" novērtējums ļauj novērtēt un analizēt dažādus scenārijus un alternatīvas, norādot iespējamus ieguvumus un zaudējumus, kas saistīti ar iepirkuma parametru izmaiņām. Šī pieeja ir balstīta uz faktoru, kas var ietekmēt publiskā iepirkuma procedūras rezultātu, identificēšanu;
- Salīdzinošās analīzes (salīdzinošās novērtēšanas) mērķis galvenokārt ir novērtēt tendences un noteikt alternatīvas. Salīdzināšanu var veikt, izmantojot dažādus pamatus, lai, piemēram, noskaidrotu, cik labi ir paveikts darbs, salīdzinātu paredzētos un faktiskos rezultātus, faktisko un plānoto izpildi, līdzīgus iepirkuma līgumus vai līdzīgus iestāžu vai aģentūru sasniegtos izpildes rezultātus utt. Viens no galvenajiem salīdzinošās analīzes jautājumiem ir, vai ir/būtu bijis iespējams sasniegt labāku rezultātu par jau sasniegto.

71) Daži iespējamie kritēriju piemēri procesa un iepirkuma rezultātu novērtēšanai ir šādi. Šis kritēriju grupu kopums nav izsmeļošs.

Kritēriju grupas	Kritēriji / Kritēriju dimensijas
Konkurences process	- Konkursa sludinājuma tvērums un veids; - Atbilstīgu piedāvājumu un priekšlikumu skaits (piemēram, zem vidējā); - Konkursā iesaistīto piegādātāju skaits (piemēram, zem vidējā); - Piegādātāji sūdzības iesniedzējam nodrošina laiku atsauksmēm par procesu un nogaidīšanas laiku; - Vai piedāvājumu iesniegšanai tika dots pietiekams laiks, kā noteikts līgumslēdzējas iestādes noteikumos; - Pirmskonkursa sanāksmju rīkošana; - Ja pretendenti lūdz paskaidrojumus, tie tiek sniegti visiem potenciālajiem pretendentiem.
Izmaksu samazināšana / ierobežošana	- Sasniegto ietaupījumu/izmaksu samazinājuma līmenis/apjoms; - Krājumu samazināšana; - Pieprasījuma samazināšana; "Krājumu iztrūkumu" skaits; - Noraidīto preču skaits; - Plašāka alternatīvu izmantošana; - Ieteicams iegādāties vairumā.
Piegādātāju pārvaldība	- Konkursā iesaistīto "jauno" piegādātāju skaits; - Novēlotu/bojātu/neatbilstošu piegāžu skaits; - Sasniegtais kvalitātes līmenis;
Iekšējās sistēmas un procesi	- Mazas vērtības darījumu apjoms; - Apkopotu vienošanos vai ilgtermiņa līgumu izmantošana; - Darījumu izmaksu samazināšana; - Iekšējo klientu apmierinātība.
Iepirkumu pārvaldība	% sertificēto iepirkuma ierēdņu; - Apmācībām paredzēto darbinieku dienu skaits; - Efektīvs iepirkuma komiteju sastāvs un darbība, kas ietver neatkarību, apmācību utt.

72) Turpmāk tabulā ir sniegts revīzijas kritēriju piemērs saistībā ar revīzijas jautājumu – to var paplašināt, atspoguļojot konkrētu publiskā iepirkuma aspektu (stratēģisko vai operatīvo).

2. attēls. Revīzijas projekta matrica

Publiskā iepirkuma process:

Fāze: Pirmskonkursa fāze (*piemērs*)

Revīzijas jautājumu grupa:

Vai iepirkums ir ticis efektīvi pārvaldīts?

Revīzijas jautājums:

Vai publiskā struktūra ir apsvērusi un izvērtējusi izmaksu ziņā efektīvas alternatīvas iepirkumam?

Revīzijas kritēriju grupa:

Iekšējās kontroles sistēmu novērtējums un procesi.

Revīzijas kritēriji:

Apkopoto pasākumu izmantošana

	REVĪZIJAS PROJEKTS
Revīzijas mērķis	
Revīzijas jautājumi	
Revīzijas kritēriji	
Metode	
Revīzijas pierādījumi	
Paredzamie revīzijas konstatējumi (saskaņā ar kritērijiem)	
Paredzamie secinājumi (saskaņā ar jautājumiem)	
Paredzamie secinājumi (saskaņā ar mērķi)	
	NEPIECIEŠAMS VISPĀRĒJS PROFESIONĀLS SPRIEDUMS

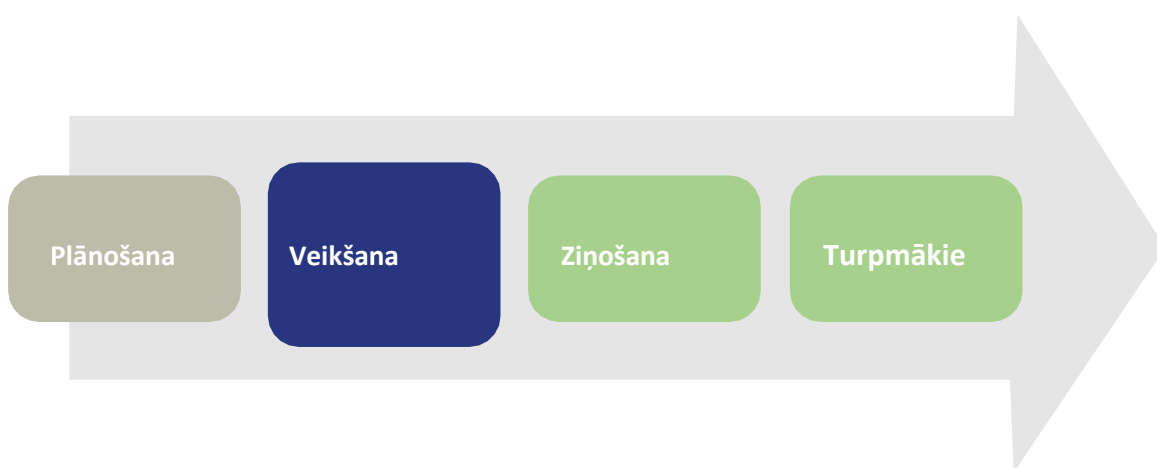
- 73) Ja nav kritēriju, ko izstrādājusi attiecīgā struktūra vai kas iegūti no citiem avotiem, revidenti var paši izstrādāt piemērotus kritērijus. Revidentam jāpatur prātā, ka revidentu izstrādāto kritēriju likumība ir atkarīga no tā, cik pamatoti un pārliecinoši tos uzskata revīzijas ziņojuma lietotāji.
- 74) Attiecībā uz publisko iepirkumu ārkārtas situācijās un ņemot vērā apstākļu maiņu, var apsvērt šādus lietderības kritērijus:
- piegādes ķēdes stabilitātes novērtējums, jo īpaši veselības aprūpes un krājumu pārvaldības sistēmās;
 - līdzsvars starp piegāžu operativitāti, cenu un caurskatāmību;

- c. stingrākas prasības attiecībā uz piegādātāju labu reputāciju (pat ja parastā situācijā tās tiek uzskatītas par pārmērīgām, tās var kļūt pamatotas, lai kompensētu to bankrota un līgumu izbeigšanas risku).

REVĪZIJAS RISKS

- 75) Revīzijas risks var būt saistīts ar dažu tās aspektu ļoti tehnisko raksturu. Piemēram:
- finanšu un tehniskie pētījumi, kas ir pamatā lēmumiem par sarežģītu infrastruktūru izveidi, var būt neobjektīvi;
 - nevajadzīgas vai liekas prasības, kas nav saistītas ar gadījumiem/prasībām, kas dod priekšroku piegādātājiem, jo piegādātāju virzītas specifikācijas var tikt iestrādātas tehniskajās specifikācijās tā, ka tās var atklāt tikai attiecīgā tirgus eksperti;
 - sarežģītos vērtēšanas algoritmos var iekļaut neobjektīvus vai negodīgus vērtēšanas kritērijus;
 - nepilnīga piegāde var būt saistīta ar nestandarta materiāliem, darba izpildi vai pat ar kļūdainu iepirkto preču konstrukciju.
- 76) Revidenti mazina revīzijas riskus revīzijas plānā vai pirmspārbaudē. 8. pielikumā ir sniegti daži jautājumi, kas var būt noderīgi revīzijas risku mazināšanai.
- 77) Ja revīzijas risks ir būtisks, var būt nepieciešams izstrādāt stratēģijas risku mazināšanai un/vai mainīt revīzijas plānu. Tad revidents var izstrādāt un modificēt pierādījumu vākšanas stratēģiju, lai samazinātu revīzijas risku. Piemēram, var būt lietderīgi apsvērt:
- atšķirīgu darbinieku sastāva izveidi, piemēram, iekļaujot vairāk vecāko darbinieku/personālu, kam ir pieredze iepirkumu revīzijā;
 - ja iespējams, papildu iekšējo vai ārējo speciālistu ar padziļinātu kompetenci piesaiste publiskā iepirkuma aspektos, piemēram, inženierus vai ekspertus iepirkuma jomā, vai IT ekspertus. Šīs specializētās zināšanas ir nepieciešamas, piemēram, lai piemērotu digitālās revīzijas metodes vai veiktu fiziskas pārbaudes un inspekcijas, piemēram, medicīnisko iekārtu, sarežģītu preču iepirkumu vai būvniecības metožu īstenošanu;
 - pienācīga nozīme tiek piešķirta integritātei, piemēram, iekšējo un ārējo revīzijas grupas locekļu iespējamo interešu konfliktu un pazīšanos identificēšanai un pārvaldībai;
 - īpašas saziņas kārtības noteikšanu ar revidējamo iestādi;
 - īpašu kvalitātes kontroles pasākumu noteikšanu;
 - atbilstošu un kompetentu šādu revīziju uzraudzības mehānismu izveidi.

REVĪZIJAS VEIKŠANA

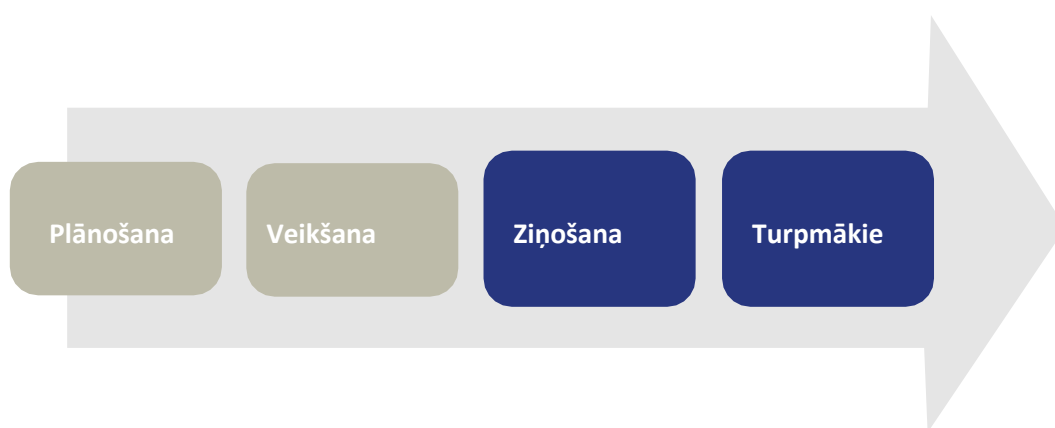

- 78) Revidentiem ir jāiegūst pietiekami un atbilstoši pierādījumi. Parastās vispārpieņemtās revīzijas metodes, piemēram, dokumentu izpēte, intervijas un, ja iespējams un nepieciešams, fiziskas pārbaudes, ir piemērotas, un iekšējie resursi publiskā iepirkuma revīzijas veikšanai bieži ir līdzīgi kā citām revīzijām.
- 79) Tomēr infrastruktūras projektu revīzijā vai citos lielos tehniskajos iepirkumos var būt nepieciešams piesaistīt tehniskos ekspertus.
- 80) IT datu analīzes rīki kļūst par spēcīgu un arvien biežāk izmantotu metodi, lai plaši analizētu atklātos (vai neatklātos) datus par publiskā iepirkuma procedūrām. Šos datus parasti iekļauj datubāzēs un elektroniskajās platformās, kurās publicē informāciju par veiktajām publiskā iepirkuma procedūrām, iepirkuma dokumentu saturu, piešķirtajiem līgumiem un uzņēmumiem, kas noslēguši šos līgumus. Jo vairāk šīs informācijas ir

detalizēta, jaudīgāki algoritmi varēs veikt plašu revīzijas darbu, kas sniegs lielu pievienoto vērtību publiskā iepirkuma revīzijai. ARI var izmantot datu analītiku un mākslīgo intelektu, lai pārskatītu un analizētu pieejamos līgumu slēgšanas datus un atklātu neparastas procedūras un attiecības, kā arī modeļus, tendences vai anomālijas, kas norāda uz iespējamu labvēlību vai slepenu vienošanos ne tikai plānošanas posmā, bet arī revīzijas veikšanas laikā. Tas ir īpaši svarīgi, veicot provizorisko rezultātu revīziju, kam ir tāds pats grafiks kā revīzijām. Tas var būt ievērojams izaicinājums augstākajām revīzijas iestādēm, jo, lai to paveiktu, ir ne tikai jāpieņem darbā datoru projektēšanas eksperti, bet arī jāapmāca revidenti šo rīku izmantošanā. Revidentu spēja iegūt datus no IT sistēmām un savlaicīgi analizēt iepriekš pārbaudītos datus revīzijas laikā ir ļoti svarīga, ja resursi, jo īpaši laika resursi, ir ierobežoti.

- 81) Ārkārtas publiskā iepirkuma revīzijai ir šķēršļi, jo situācija uz vietas var apgrūtināt parasto revīzijas metožu izmantošanu. Fiziskās pārbaudes var būt ļoti svarīgas šāda veida steidzamiem un deformētiem iepirkumiem, taču tās var būt ļoti grūti īstenot. Situācijā, kad ARI nevar atļauties fiziski atrasties revidējamās struktūras telpās, ARI var pāriet uz attālinātu darbu, izmantojot tiešsaistes risinājumus un IT platformas. Šādos apstākļos ARI var nākties izstrādāt pasākumus šādu kanālu darbības efektivitātei un drošībai. Revidentiem var būt nepieciešams pastāvīgi izvērtēt, vai ar šīm metodēm iegūtie pierādījumi ir pietiekami, lai nodrošinātu, ka revīzijas konstatējumi ir pamatoti, atbilstoši un ticami.

ZIŅOŠANA UN TURPMĀKIE PASĀKUMI

- 82) Publiskā iepirkuma revīzijā ziņošana un turpmākie pasākumi notiek saskaņā ar tiem pašiem soļiem un prasībām kā lietderības revīzijā (*ISSAI 3000*) un atbilstības revīzijā (*ISSAI 4000*).
- 83) No revidenta tiek sagaidīts, lai viņš sniegtu konstruktīvus ieteikumus, kas varētu būtiski palīdzēt novērst iepirkumā konstatētos trūkumus vai problēmas, kā arī var pievērsties konstatētajiem būtiskiem neatbilstības gadījumiem vai nepilnībām kontrolē.
- 84) Izpētot visbiežāk sastopamos ARI veikto publisko iepirkumu revīziju konstatējumus un ieteikumus²³, var secināt, ka tie aptver daudzas jomas un situācijas. Tomēr tipiskākās situācijas ir šādas:
- stratēģiskas pieejas trūkums publiskajam iepirkumam, iepirkuma neveiksmīga īstenošana, lai sasniegtu inovācijas vai vides mērķus, vai pienācīgas iepirkuma plānošanas, pārvaldības vai kontroles trūkums;

23 Publisko iepirkumu revīzijas praktiskajā rokasgrāmatā iekļautās informācijas kopsavilkums.

- nepietiekams riska sadalījums starp pakalpojumu sniedzējiem un valsts iestādēm;
- nepietiekams vajadzību, ieguldījumu un iepirkumu pamatojums un priekšizpēte;
- neprecīza iepirkuma priekšmeta definīcija vai iepirkuma priekšmeta sadalījums, vai aplēstās izmaksas;
- svarīgas informācijas trūkums iepirkuma dokumentos, piemēram, piedāvājumu iesniegšanas termiņi vai informācija par iepirkuma priekšmetu vai prasībām;
- publiskuma un/vai caurskatāmības pamatojuma trūkums iepirkuma procedūru laikā;
- iepirkuma procedūras bez konkursa, bez pamatojuma vai pretēji noteikumiem;
- diskriminējošas, nelikumīgas vai pārmērīgas prasības vai tehniskās specifikācijas;
- nepietiekami vai neobjektīvi definēti atlases vai piešķiršanas kritēriji;
- noteikto prasību un piedāvājumu iesniegšanas termiņu neievērošana;
- pārmērīga cenu noteikšana, pierādījumi par aizliegtu vienošanos vai interešu konfliktiem;
- trūkumi piedāvājumu vērtēšanas darbībās vai nepamatoti lēmumi par piešķiršanu;
- līgumu nepilnības (nepietiekamas garantijas, lai segtu neizpildes riskus; pārāk ilgs līgumu darbības laiks);
- nelikumīgi konkursa piedāvājumu grozījumi un nepamatoti būtiski grozījumi līgumos;
- nepietiekama līgumu pārvaldība (pasūtījumu, piegāžu un maksājumu uzraudzība, apakšuzņēmēju kontrole, kavēta piegāde, saskaņoto nosacījumu ievērošana, slikta kvalitāte, apjoma palielināšana, pārmērīgas izmaksas, fiktīvi piegādātāji);
- struktūrvienību vadības dokumenti nav atjaunināti, un tas apgrūtina valsts amatpersonu un/vai ierēdņu līdzdalības pakāpes noteikšanu publiskā iepirkuma procedūrās.

- 85) Papildus ARI revīzijas ziņojumos iekļautajiem konstatējumiem un ieteikumiem visi konkrēti revīzijā konstatētie iespējamās krāpšanas un korupcijas gadījumi ir jādokumentē un jāiesniedz vadībai un kompetentajām iestādēm. Atkarībā no konkrētās ARI pilnvarām un valstī noteiktajām procedūrām ARI var būt pilnvarota vai pilnvarota nodot informāciju izmeklēšanas iestādēm. Dažas ARI cieši sadarbojas ar korupcijas apkarošanas aģentūrām²⁴.
- 86) Publiskā iepirkuma revīzijas pēdējais posms ir ieteikumu ievērošanas kontrole, pamatojoties uz revīzijas konstatējumiem. ARI izveido turpmāko pasākumu procesu, lai uzraudzītu un nodrošinātu, ka revīzijas ieteikumi ir efektīvi īstenoti. Tās galvenais mērķis ir organizēt atgriezenisko saiti, nepārtraukti sekot līdzi ieteikumu ieviešanai revidējamās vienības darbībā un novērtēt šādas ieviešanas galīgo ietekmi. Turpmāko pasākumu procesā bieži vien ir lietderīgi pievērst īpašu uzmanību ne tik daudz ieteikumu ieviešanas procesam, bet gan galarezultātiem, kas uzlabo iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti un lietderību, novērš vājās vietas iepirkuma procesa vadībā un, visbeidzot, novērš pārkāpumus un kļūdas, samazina nevajadzīgus izdevumus un kopumā uzlabo iepirkuma efektivitāti.

²⁴ 2019. gada 30. jūlijā *INTOSAI* parakstīja saprašanās memorandu ar ANO Narkotiku un noziedzības apkarošanas biroju (*UNODC*). Šis saprašanās memorands ir veltīts tam, lai vēlreiz apstiprinātu ARI būtisko lomu korupcijas apkarošanā un uzlabotu sadarbību starp ARI un korupcijas apkarošanas iestādēm, lai efektīvāk novērstu un apkarotu korupciju.

1. PIELIKUMS: PUBLISKO IEPIRKUMU PRINCIPI

Revidenti galvenokārt atsaucas uz valsts tiesību aktos noteiktajiem publiskā iepirkuma principiem. Šo principu mērķis ir vadīties pēc noteikumu satura, tiesību normu interpretācijas un lēmumu pieņemšanas visā iepirkuma procesā.

Mūsdienās, pateicoties starptautiskajai labajai praksei publiskā iepirkuma jomā un ANO vadlīnijām, kas iekļautas *UNCITRAL* parauglikumā par preču, būvdarbu un pakalpojumu iepirkumu, valstu publiskā iepirkuma tiesību akti un noteikumi bieži atsaucas uz starptautiski atzītiem principiem, ko tie atspoguļo. Ja ARI valsts ir PTO GPA dalībniece (vai pretendente), var būt svarīgs arī šis nolīgums un valsts saistības.

UNCITRAL ir ANO Ģenerālās asamblejas palīginstitūcija, kas cita starpā sagatavo tiesību aktu paraugus, kuri ir tiesību aktu teksti, kurus valstīm iesaka pieņemt kā daļu no to nacionālajiem tiesību aktiem. *UNCITRAL* parauglikumā par preču, būvdarbu un pakalpojumu iepirkumu ir rosināts valsts tiesību aktos par publisko iepirkumu iekļaut šādus principus:

Atklāta dalība un konkurence	Visiem potenciālajiem kvalificētajiem piegādātājiem jābūt iespējai piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās, izņemot īpašus, reglamentētus un pamatotus apstākļus, kas pieļauj izslēgšanu
Taisnīgums un vienlīdzība	Visiem ieinteresētajiem/potenciālajiem pretendentiem jābūt iespējai piekļūt un pajauties uz skaidru, objektīvu un pilnīgu informāciju un kritērijiem, ko līgumslēdzēja iestāde ir publiski izplatījusi. Pretendentiem ir arī tiesības sagaidīt, ka attieksme pret viņiem būs taisnīga un ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pret citiem dalībniekiem.

Integritāte un caurskatāmība	Nodokļu maksātājiem un iedzīvotājiem kopumā ir tiesības sagaidīt, ka publiskais iepirkums tiek veikts godprātīgi, vienīgi sabiedrības interesēs un caurskatāmi.
Ekonomiskums, produktivitāte un/vai efektivitāte	Viņi arī sagaida, ka par precēm, pakalpojumiem un darbiem samaksātās cenas būs maksimāli izdevīgas un iepirkuma objekts tiks iegādāts atbilstošā kvalitātē, daudzumā un laikā.

Ja ARI uzskata par lietderīgu novērtēt valsts publiskā iepirkuma noteikumu un procedūru kvalitāti atbilstoši starptautiskajiem ieteikumiem, revīzijas kritērijus var meklēt *UNCITRAL* parauglikumā vai citos starptautiskos dokumentos, piemēram, *OECD* Publiskā iepirkuma integritātes principos.

2. PIELIKUMS: DEFINĪCIJAS UN SAĪSINĀJUMI

Galvenie termini	Definīcija
ARI veiktā publiskā iepirkuma revīzija	Publiskā iepirkuma revīzija, ko veic ARI vai tās deleģētas iestādes, kas ietver iegādāto aktīvu fiziskas esamības pārbaudi, atbilstības kontroli, publiskā iepirkuma procesu, rezultātu un izpildes pārbaudi un novērtēšanu, ziņošanu par revīziju.
Piešķiršanas kritēriji	Kritēriji, kurus līgumslēdzēja iestāde izmanto, lai izvērtētu iesniegtos piedāvājumus un izvēlētos vienu vai vairākus pretendentes, kas vislabāk atbilst piedāvājuma pozīcijai, lai apmierinātu noteiktās vajadzības.
Pretendents	Juridiskās vai fiziskās personas, kas piedalās līguma iepirkuma procesā ar līgumslēdzēju iestādi.
Publiskais iepirkums Līgums/valdības līgums	Līgums/vienošānās, ko līgumslēdzēja iestāde un piegādātājs noslēdz saskaņā ar attiecīgajiem valsts vai provinces tiesību aktiem vai piemērojamiem noteikumiem par publisko iepirkumu.

Publiskā iepirkuma cikls	Process strukturēts trīs dažādās fāzēs: Pirmskonkursa fāze, konkursa fāze un pēckonkursa fāze, un tos raksturo šādi posmi: (1) sagatavošana un plānošana, (2) publicēšana un caurskatāmība, (3) piedāvājumu iesniegšana, atvēršana un atlase, (4) izvērtēšana un piešķiršana, (5) līguma īstenošana un slēgšana.
Iepirkuma veicēji	Centrālās valsts iestādes, vietējās iestādes, valsts uzņēmumi vai pat privāti uzņēmumi, kas saņem valsts līdzekļus.

Galvenie termini	Definīcija
Iepirkuma process	Vairākas darbības, soļi un lēmumi, kas saistīti ar iepirkuma darbu veikšanu.
Kvalifikācijas kritēriji	Kritēriji, ko līgumslēdzēja iestāde izmanto, lai novērtētu piegādātāju /pārdevēju/ pakalpojumu sniedzēju spēju izpildīt attiecīgo iepirkuma līgumu.
Iepirkuma posms	Līgumslēdzējas iestādes veikto pasākumu kopums, lai mazinātu identificētos līguma riskus.
Piegādātājs (pārdevējs, pakalpojuma sniedzējs)	Tipisks augsta līmeņa iepirkuma process publiskā iepirkuma ciklā, ko var sīkāk iedalīt apakšprocesos, iepirkuma procedūrās/darbībās un rezultātos vai kas veicina publiskā iepirkuma nepieciešamos kontroles aspektus.
Publiskā iepirkuma līgumu riska pārvaldība	Līgumslēdzējas iestādes veikto pasākumu kopums, lai mazinātu identificētos līguma riskus.
Lietotāji	Līgumslēdzēja iestāde, iedzīvotāji vai konkrētas personu grupas, kas patērē, izmanto iegādāto produktu savā dzīvē, uzņēmējdarbībā utt.

Galvenie termini	Saīsinājumi
ES	Eiropas Savienība
IDI	INTOSAI attīstības iniciatīva
IFPP	INTOSAI profesionālo standartu un vadlīniju ietvars
INTOSAI	Starptautiskā Augstāko revīzijas iestāžu organizācija
ISSAI	Starptautiskie standarti augstākajām revīzijas iestādēm
GLR	Galvenie lietderības rādītāji
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
ARI	Augstākās revīzijas iestādes
MVU	Mazie un vidējie uzņēmumi
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
UNCITRAL	Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisija

3. PIELIKUMS: PUBLISKĀ IEPIRKUMA PROCESA FĀZES

1. FĀZE. PIRMSKONKURSA FĀZE

Šī fāze ietver vajadzību un tirgus novērtējumu, iepirkuma plānošanu un budžeta plānošanu, iepirkuma precīzu definēšanu un iepirkuma procedūras izvēli. Šīs darbības veido pamatu veiksmīgam publiskajam iepirkumam, un šajā posmā veiktā darba kvalitāte parasti atspoguļo turpmākajos posmos sasniedzamo kvalitāti.

Vajadzību pamatojums un pierādījumi, kas to pamato, ir elementi, kas būtu jāņem vērā visos publiskā iepirkuma veidos, tostarp ārkārtas situācijās.

Procedūras izvēli nosaka saskaņā ar piemērojamiem principiem un noteikumiem valsts vai pārvalstiskā līmenī. Visizplatītākās iepirkuma procedūras ir konkursa procedūras, izmantojot solīšanu, jo tās ir visefektīvākās, lai nodrošinātu visu potenciālo piegādātāju vienlīdzīgu piekļuvi publiskā iepirkuma tirgum un radītu apstākļus, lai līgumslēdzējas iestādes varētu saņemt visizdevīgāko piedāvājumu. Tomēr šīs konkursa procedūras parasti ir garas un detalizētas. Tādējādi daudzu valstu vai publisko iestāžu noteikumi ļauj veikt salīdzinoši nelielas vērtības iepirkumus, izmantojot vienkāršotas konkursa procedūras, ierobežotus konkursus vai tiešos iepirkumus, lai padarītu iepirkuma procedūru efektīvāku un savlaicīgāku. Izņēmuma gadījumos, piemēram, ārkārtas situācijās, var atļaut ierobežotus vai tiešos iepirkumus. Revidentiem var būt nepieciešams pārbaudīt, vai ārkārtas iemesli ir pamatoti un vai tie patiešām ir bijuši. Tā kā šāda veida procedūras paaugstina piegādātāju privileģēšanas riska līmeni, būtu jāpiemēro citas kontroles, piemēram, lēmumu pamatojums un caurskatāmība.

Alternatīvas procedūras ietver centralizētu iepirkumu, prasību apvienošanu un iepirkšanu saskaņā ar pamatnolīgumiem. Iepirkumu apkopošana un pamatnolīgumu izmantošana ļauj līgumslēdzējām iestādēm vienoties par labākām cenām un nosacījumiem un pēc tam veikt operatīvākas un efektīvākas procedūras. Taču atkarībā no šiem pasākumiem piemērojamajiem noteikumiem un pieņemto praksi, tās var samazināt

iespēju, ka mazāki, vairāki pretendenti atbilst atbilstības kritērijiem vai ka var rasties neētiska rīcība. Ja šie riski netiks novērsti, tas var izraisīt atbilstošu pretendentu skaita samazināšanos, samazinot konkurenci vai radot pret konkurenci vērstas rīcības iespējamību.

Sarežģītas iepirkuma procedūras, piemēram, konkursa dialogus, var piemērot, lai iegādātos publiskā un privātā sektora partnerības vai noslēgtu līgumus par jaunu produktu un pakalpojumu izstrādi.

Aizvien vairāk tiek ieviestas elektroniskās iepirkuma platformas, kas ļauj piegādāt iepirkuma dokumentācijas elektroniskās versijas, nodrošināt elektronisko saziņu visos procedūras posmos, uz datiem balstītas pieejas dažādos iepirkuma procesa posmos, kā arī īpašas elektroniskās iepirkuma procedūras, piemēram, dinamiskās iepirkuma sistēmas, elektroniskos katalogus un elektroniskās anonīmās reversās izsoles. Šīs elektroniskās procedūras spēj apvienot konkurētspējīgas un ātras procedūras.

2. FĀZE. KONKURSA FĀZE

Pēc pirmā posma tiek sagatavota dokumentācija, kurā potenciālie piegādātāji tiek informēti par prasībām, par to, kā viņi var pieteikties līgumam, lai izpildītu šīs prasības, un par to, kā pēc tam tiks vērtēts viņu piedāvājums.

Iepirkuma dokumentu sagatavošana, specifikāciju un standartu definēšana, pretendentu un piedāvājumu vērtēšanas kritēriju noteikšana, piedāvājumu iesniegšanas termiņu noteikšana un iepirkuma un tā posmu izsludināšana ir galvenie elementi, kas nodrošina objektivitāti, caurskatāmību un vienlīdzību visas procedūras laikā. Pēc tam tiek saņemti piedāvājumi un pārbaudīta to atbilstība prasībām.

Dažās sistēmās un procedūrās var būt divpakāpju atlase, kas ietver, pirmkārt, piegādātāju kvalifikāciju, lai atlasītu tos, kuri tiks uzaicināti vai pieņemti piedalīties procedūrā, un, otrkārt, to piedāvājumu iesniegšanu un/vai atlasī. Iespējams arī, ka sistēmā nepieciešams pilnībā nošķirt pretendenta atlasī no piedāvājuma atlases, skaidri nodalot attiecīgos kritērijus un darbību.

Neatkarīgi no konkrētās piemērojamās procedūras (atvēršanas ceremonijas, elektroniskās procedūras, iepriekšējais kvalifikācijas process u. c.), piedāvājumi ir jāglabā konfidenciali un jātur drošā glabāšanā līdz brīdim, kad pienāks to pienācīgas atklāšanas laiks. Pēc tam, kad katrs piedāvājums ir pienācīgi atvērts, tiek veikta atbilstības pārbaude, lai pārliecinātos, ka tas ir iesniegts saskaņā ar konkursa dokumentācijā aprakstītajām prasībām.

Pēc tam visus atbilstošos piedāvājumus izvērtē saskaņā ar konkursa dokumentos izklāstīto vērtēšanas metodiku, lai izvēlētos piedāvājumu, kas vislabāk atbilst piešķiršanas kritērijiem. Lai saglabātu konkursa procesa integritāti, nav pieļaujamā nekādas atkāpes no metodikas, tās grozījumi vai izlaidumi. Šajā posmā ļoti svarīga ir rūpīga pārbaude. Punktu piešķiršanas un vērtēšanas matricas, koleģialitāte, novērtējumu un lēmumu pamatojums, vērtēšanas ziņojumi, paziņojumi, piešķiršanas publiskošana un tiesības iesniegt apelāciju ir svarīgi instrumenti objektivitātes un caurskatāmības nodrošināšanai. Šis posms noslēdzas ar līguma parakstīšanu starp līgumslēdzēju iestādi un piegādātāju.

3. FĀZE. PĒCPIEŠĶIRŠANAS FĀZE

Šīs iepirkuma cikla pēdējās fāzes mērķis ir nodrošināt, lai līgums tiktu izpildīts, lai gan piegādātājs, gan līgumslēdzēja iestāde izpildītu savas saistības un lai tiktu sasniegts sabiedriskais mērķis. Tas ietver līguma izpildi, uzraudzību, piegādes, termiņu un izpildes prasību ievērošanu, maksājumus, lietvedību, sūdzības, tiesiskās aizsardzības līdzekļus, līguma grozījumus un darbības slēgšanu/pārtraukšanu. Līgums var beigties vai nu sakarā ar tā termiņa izbeigšanos, vai arī sakarā ar līguma pārkāpumu.

Pēcpiešķiršanas fāze ir svarīga, jo tā ir vērsta uz līgumslēdzējai iestādei faktiski piegādāto vērtību un atbilstību līguma noteikumiem un nosacījumiem. Lai gan procedūru līdz līguma noslēgšanai var uzskatīt par pareizu un atbilstošu, tās īstenošanā var būt daudz trūkumu. Pastāv risks, ka pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas var tikt atviegloti līguma nosacījumi un veikti grozījumi par labu līgumslēdzējam, kas, ja tie būtu paredzēti un īstenoti pirms konkursa/līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas, varētu būtiski mainīt konkurējošo piedāvājumu vidi. Saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem ir jāveic novērtējums par līgumu grozījumiem, lai nošķirtu

grozījumus, kas veic nelielas izmaiņas, sākotnējos iepirkuma dokumentos iekļauto pārskatīšanas klauzulu piemērošanu vai nenovēršamu un pieļaujamu apstākļu maiņu, no tām izmaiņām, kas uzskatāmas par būtiskām, maina iepirkuma laikā panākto un līgumā noteikto konkurences līdzsvaru un padara līgumu būtiski atšķirīgu no sākotnējā. Šādā gadījumā varētu būt nepieciešama jauna iepirkuma procedūra.

4. PIELIKUMS: ELEKTRONISKAIS IEPIRKUMS

Publiskais iepirkums aizvien vairāk tiek īstenots elektroniski. Tas var attiekties uz saziņas un informācijas apmaiņas līdzekļiem, ja iepirkuma dokumenti ir pieejami elektroniski; ja pieprasījumi, iesniegumi, atbildes un paziņojumi var būt elektroniski; vai pat ja konkrētas iepirkuma procedūras vai procedūras daļas tiek veiktas elektroniski e-iepirkuma platformā (piemēram, tirgus vieta/tiešie pasūtījumi, slēgti konkursi, elektroniskās reversās izsoles, elektroniskie katalogi utt.).

Publiskajām iestādēm jānodrošina, lai izmantotie elektroniskie līdzekļi neradītu tehniskus šķēršļus potenciālajiem pretendentiem. Elektroniskās saziņas rīkiem un ierīcēm, ko izmanto elektroniskajai saziņai, jābūt saderīgām ar vispārlietojamām tehnoloģijām, un tām jābūt vispārpieejamām.

Bažas rada arī drošības jautājumi. Elektronisko parakstu izmantošana, piekļuves līmeņi, akreditācijas procedūras un sistēmā izmantotie noteikumi un algoritmi ir daļa no stingrām drošības prasībām, kas jāievieš, lai pārliecinātos, ka iesniegumus un lēmumus pieņem kompetentas personas, ka nav iespējama piekļuve aizzīmogotiem piedāvājumiem (pat konkursa rīkotājiem) pirms atvēršanas dienas, ka pēc tam tiek nodrošināta vienlīdzīga un vienlaicīga piekļuve un ka vajadzības gadījumā tiek nodrošināta stingra anonimizācija (piemēram, elektroniskās reversās izsoles).

Piedāvājumiem, kas iesniegti elektroniskā kataloga formātā, vai elektronisko reverso izsoļu piemērošanai ir jāizmanto algoritmi.

5. PIELIKUMS: IESPĒJAMIE REVĪZIJAS JAUTĀJUMI PAR REVĪZIJAS PRINCIPIEM “3 E” IEPIRKUMA PROCESA VAI IEPIRKUMA FUNKCIJAS REVĪZIJĀ

1. TABULA. EKONOMISKUMA, PRODUKTIVITĀTES, EFEKTIVITĀTES UN REVĪZIJAS PIEEJAS

Ekonomiskums:

- Vai preces vai pakalpojumi, kas tiek nodrošināti, izmantojot iepirkuma procesu vai iepirkuma funkciju, ir pieejami noteiktajā laikā un vietā, atbilstošā daudzumā un kvalitātē, kā arī par iespējami zemāko cenu?

Produktivitāte:

- Vai mēs iegūstam vislielāko produkcijas apjomu – kvantitātes un kvalitātes ziņā
– no mūsu ieguldījumiem iepirkuma funkcijā vai iepirkuma procesā (iepirkuma posmā vai atsevišķā iepirkuma darbībā)?
- Vai tādu pašu rezultātu varēja sasniegt ar mazāku ieguldījumu?

Produktivitāte novērtē attiecību starp ieguldījumiem un rezultātiem. Produktivitātes revīziju mērķis var būt:

piemēram, tehniskā produktivitāte:

- Vai iepirkuma procesus var racionalizēt, lai uzlabotu lietderību?

piemēram, piešķiršanas produktivitāte:

- Vai produktivitāti var uzlabot, sadalot iepirkuma funkciju vai iepirkuma posma resursi ir atšķirīgi, piemēram, automatizējot procesus (t. i., automatizējot procesus, izmantojot IT sistēmas, nevis manuālos procesus), kas veicina lielākus rezultātus?

vai, piemēram, mēroga vai sinerģijas produktivitāte:

- Vai to pašu rezultātu var sasniegt ar mazākiem ieguldījumiem, izmantojot kopīgus līdzekļus vai procesus vai pat apvienojot organizācijas (t. i., konsolidējot izdevumus / kopīgu iepirkumu)?

Efektivitāte:

Jautājums par efektivitāti sastāv no divām daļām, kas atbilst šādiem jautājumiem:

- 1) Cik lielā mērā ir sasniegti iepirkuma mērķi (iepirkuma stratēģija/politika/plāns/procesi)?
- 2) Vai to var attiecināt uz īstenotās iepirkuma stratēģijas/politikas/plāna/procesu rezultātiem?

Uz rezultātu orientēta revīzijas pieeja:

- Kāda ir iepirkuma funkcijas/iepirkuma procesa izpilde vai kādi rezultāti ir sasniegti un vai ir izpildītas prasības vai mērķi?
- Vai iepirkto preču daudzums un kvalitāte ir bijusi vēlama?
- Vai cena ir bijusi tuvu aplēsēm vai sasniegusi mērķus?

Uz problēmu orientēta pieeja:

- Kāda ir problēma, t.i., iepirkuma posma sagatavošanas un plānošanas posmā?
- Kādi ir problēmas cēloņi, t. i., pietiekamas konkurences trūkums?
- Piedāvājumu iesniegšana, piedāvājumu atvēršana un atlases posms?
- Kas izraisīja būvniecības projekta daudzkārtēju budžeta pārsniegšanu?
- Kāpēc IT projekts ievērojami atpaliek no grafika?
- Kādi ir iemesli, kāpēc pakalpojumu sniedzējs nespēj izpildīt standartus?

Uz sistēmu orientēta pieeja:

Šāda veida revīzijā var izmantot aprakstošus jautājumus, piemēram:

- Kāds ir iepirkuma pārvaldības sistēmas/iepirkuma procesa mērķis?
- Kas ir atbildīgie sistēmas dalībnieki?

6. PIELIKUMS: IESPĒJAMIE REVĪZIJAS JAUTĀJUMI PAR IEPIRKUMA IZPILDES MODEĻA LIETOŠANU

2. TABULA. IEPIRKUMA LIETDERĪBAS MODELIS²⁵

Valdības vispārējās iepirkuma stratēģijas novērtējums

- 1) Vai valdībai ir vispārēja iepirkuma stratēģija un/vai politika?
- 2) Vai valdības politika veicina un/vai aizsargā godīgu konkurenci?
- 3) Vai iepirkuma politika un prakse atbilst (starptautiskajiem) labas prakses standartiem?
- 4) Vai vairāku iepirkuma funkciju/vienību darbība dažādos iepirkuma procesa posmos tiek salīdzināta?
- 5) Vai tiek salīdzinātas vairāku iepirkuma funkciju/vienību iegūtās cenas/kvalitātes, lai izceltu konkurētspējīgus rezultātus vai uzlabotu cenas un vērtības attiecību?
- 6) Vai valdībā ir pieejama detalizēta iepirkuma noteikumu dokumentācija?

Konkrētas organizācijas vai nodaļas iepirkuma funkcijas/vienības novērtējums:

- 7) Vai ārpakalpojumi un publiskā un privātā sektora partnerības tiek uzskatītas par alternatīvu iekšējam darbam?
- 8) Vai organizācijai/departamentam ir valsts stratēģijai atbilstoša iepirkuma stratēģija un vai tā ir īstenota?
- 9) Vai organizācijas/departamenta iepirkuma funkcija/vienība ir labi organizēta, tostarp attiecībā uz resursu pietiekamību, piemēram, cilvēkresursiem ar skaidri definētām lomām?
- 10) Vai iepirkuma process ir labi organizēts un dokumentēts? Vai iepirkumu process ir labi organizēts un dokumentēts saskaņā ar iepirkumu rokasgrāmatu, noteikumiem un procedūrām?

²⁵ Skatīt <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/Lists/CCDocuments/Toolkit-2018/Toolkit-2018-update.pdf>, iespējamiem apakšjautājumiem, kuros detalizēti aprakstīts, kā būtu jāizvērtē katra no šīm 17 dimensijām.

- 11) Vai darbiniekiem ir nepieciešamās prasmes un pieredze, lai efektīvi veiktu iepirkumus?
- 12) Vai pastāv sistēma, lai regulāri uzlabotu viņu spējas?
- 13) Vai ir ieviesti atbilstoši kontroles mehānismi, lai nodrošinātu, ka iepirkums atbilst attiecīgajiem tiesību aktiem vai piemērojamiem noteikumiem?
- 14) Vai ir ieviesti mehānismi, lai novērtētu organizācijas/departamenta piegādātāju darbību?
- 15) Vai riski tiek pārvaldīti tā, lai sniegtu pamatotu pārliecību par organizācijas vai nodaļas iepirkuma mērķiem?
- 16) Vai tiek regulāri pārskatīta un analizēta iepirkuma funkcijas/vienības darbība?

Viena iepirkuma projekta novērtējums

- 17) Vai iepirkuma projektam ir skaidrs mērķis un vai mērķis atbilst lietotāju vajadzībām?
- 18) Vai iepirkuma projekts tiek efektīvi pārvaldīts?
- 19) Vai ir ieviesti atbilstoši kontroles mehānismi, lai nodrošinātu, ka iepirkuma projekts atbilst attiecīgajiem tiesību aktiem / piemērojamiem noteikumiem?

Pamatojums:

Iepirkumu veikuma modelī ir izstrādāti galvenie jautājumi, kas kalpo par atskaites punktiem revidentiem, kuri novērtē publiskā sektora iestāžu iepirkumu funkcijas lietderību. Šis modelis attiecas uz visu veidu publiskā iepirkuma politiku un procesiem neatkarīgi no to vērtības un piemērojamā tiesiskā regulējuma. Tas ir noderīgs visām publiskā iepirkuma pieejām, kas vērstas uz lietderīgu līdzekļu izlietojumu.

7. PIELIKUMS: IESPĒJAMIE REVĪZIJAS JAUTĀJUMI PAR STRATĒGISKO PUBLISKĀ IEPIRKUMA METODI

3. TABULA. ORGANIZĀCIJAS VISPĀRĒJĀS PILNVARAS UN STRATĒGIJA

- » Vai organizācijai ir stratēģija / stratēģiskais plāns?
- » Vai iepirkums ir saskaņots ar organizācijas vispārējām pilnvarām un stratēģiju (vai tas ir daļa no organizācijas stratēģijas)?

Pamatojums:

Iepirkuma galīgais mērķis ir radīt pievienoto vērtību organizācijai tās mērķu un uzdevumu izpildē. Iepirkuma darbības ikdienā atbalsta organizācijas pilnvaras, iegūstot nepieciešamos resursus, lai organizācija varētu veikt savu darbu.

4. TABULA. IEPIRKUMU PORTFELIS

Šajā gadījumā revīzijas jautājumus var izvirzīt divējādi, izmantojot lejupejošu vai augšupejošu pieeju.

Iepirkumu profils

Lejupejoša pieeja

- » Vai organizācijai ir pilnīgs un visaptveroš priekšstats (iepirkuma profils) par tās iepirkuma vajadzībām?

(apakšjautājums)

- Vai iepirkuma profilā ir identificēti iepriekšējo un plānoto iepirkumu izdevumi un ar tiem saistītie riska līmeņi matricas veidā?

Izdevumu

- » Vai iepriekšējie un plānotie iepirkuma izdevumi vai izdevumi par precēm, pakalpojumi un darbi ir analizēti (izdevumu analīze)?
- » Vai vēsturiskie dati par izdevumiem ir labs rādītājs nākotnes izdevumiem?

(apakšjautājumi)

- Vai ir bijuši īpaši notikumi, kas ietekmējuši vēsturiskos izdevumus, kuri neatkārtosies, piemēram, dabas katastrofa vai liela mēroga projekts, kas izraisīja lielu, bet īslaicīgu izdevumu pieaugumu?
- Vai ir gaidāmi īpaši notikumi, kas ietekmēs turpmākos izdevumus, piemēram, gaidāms liela mēroga projekts?
- Vai ārējā vidē notiek notikumi, kas varētu ietekmēt izdevumu profilu, piemēram, politiskas vai ekonomiskas izmaiņas programmā/valstī vai donoru kopienas uzvedībā?
- Vai ir stratēģiski organizatoriski jautājumi, kas varētu ietekmēt izdevumus, piemēram, izmaiņas finansējuma profilā vai organizācijas prioritātēs?

Iepirkuma portfeļa riska analīze

- » Vai tika analizētas grūtības un riski, kas saistīti ar šo preču, pakalpojumu un darbu nodrošināšanu?

augšupejoša pieeja (jautājumi, kas varētu palīdzēt izprast iepirkuma profilu)

- » Kādas preces, pakalpojumi un darbi tiek iegādāti un cik daudz par tiem tiek iztērēts?
- » Vēsturisko izdevumu par katru pozīciju salīdzinājums ar plānotajiem izdevumiem?
- » Kā tiek iegādātas preces, pakalpojumi un darbi?
- » No kā tiek iegādātas preces, pakalpojumi un darbi?
- » Kur ģeogrāfiski atrodas piegādātāji (piemēram, vietējā, reģionālā, starptautiskā mērogā)?

Pamatojums:

Esošais un analizētais iepirkumu portfelis ir labs rādītājs tam, ka ir izveidots pilnīgs un visaptverošs priekšstats (iepirkumu profils) par organizācijas iepirkumu vajadzībām. Iepirkuma izdevumu analīze sniedz datus, kurus var izmantot kā atskaites punktu, lai novērtētu uzlabojumus, kā arī lai sniegtu uzticamus datus revidentam, lai saprastu, kuri iepirkuma mērķi vai stratēģijas, iespējams, varētu panākt īstermiņa un ilgtermiņa ietaupījumus.

5. TABULA. IEPIRKUMA FUNKCIJA UN IESPĒJAS

Lomas, pienākumi, struktūra, ziņošana

- » Vai ir skaidri definētas lomas un pienākumi?
- » Kādas funkcijas/struktūras ir iesaistītas iepirkumā un kāda ir pakļautības līnija?
- » Vai par šo funkciju ir atbildīgs augsta līmeņa darbinieks?
- » Cik lielā mērā iepirkums ir deleģēts un/vai decentralizēts?
- » Cik lielā mērā decentralizētās iepirkuma iestādes koordinē kopējo preču iepirkumu?
- » Vai iepirkuma speciālisti apmainās ar informāciju par tirgiem, piegādātājiem un produktiem?
- » Kā tiek novērtēta iepirkuma iestādes darbība?

Sistēmas, procesi

- » Kā tiek veikts iepirkuma process/sistēma dažādiem preču, pakalpojumu un darbu veidiem un kādas ir saistītās darījumu izmaksas?
- » Vai iepirkuma sistēmā tiek izmantoti elektroniskie komponenti, kas ietver katalogus, e-konkursu, krājumu pārvaldību, maksājumu sistēmas utt.?
- » Kā tiek pārvaldīta centralizētā iepirkuma kārtība, t. i., ilgtermiņa līgumi, iepriekš kvalificēti piegādātāji, saskaņots kopīgu preču iepirkums?
- » Vai ir apkopota un viegli pieejama iepirkuma pārvaldības informācija (iepirkuma profils, informācija par piegādātāju darbību)?
- » Kādi instrumenti pastāv un kā tie tiek izmantoti, piemēram, standarta iepirkuma dokumenti, iepirkuma rokasgrāmatas, labas prakses rokasgrāmatas utt.?
- » Kādi ir iekšējās un ārējās revīzijas jaunākie rezultāti un ieteikumi?
- » Kādi jautājumi un tendences parādās līgumu komiteju protokolos?

Prasmes, spējas

- » Vai iepirkuma prasmju līmenis atbilst iepirkuma portfelim?
- » Vai prasmju līmenis tiek novērtēts regulāri?
- » Vai sistemātiski tiek attīstītas iepirkuma prasmes?
- » Vai ir izstrādāta ilgtermiņa stratēģija darbā pieņemšanai, atlasei, apmācībai un personāla sertificēšanai - vai pastāv personāla attīstības politika?
- » Vai iepirkuma personālam ir prasmes iepirkt sarežģītas/speciālas preces (piemēram, IT)?
- » Vai iepirkuma iestāde izprot piegādes tirgus un piegādātājus un vai
- » Vai darbinieki spēj nodrošināt, lai līgumslēdzēji nodrošinātu

Pamatojums:

Visos trijos gadījumos ir svarīgi, lai tie atbilstu iepirkuma portfelim.

6. TABULA. STRATĒĢISKIE IEPIRKUMA MĒRĶI UN STRATĒGIJA

- » Vai katrai preču, pakalpojumu un darbu kategorijai ir noteikti iepirkuma mērķi piedāvājuma pozicionēšanas matricā?
- » Vai pastāv mērķi attiecībā uz nozīmīgiem pirkumiem (pirkumi, kas ietilpst sviras faktora, vājo vietu un stratēģisko kategoriju piegādes pozicionēšanas matricā.)?
- » Vai ir noteikti iepirkuma funkcijas pārvaldības mērķi?

Pamatojums:

Šie mērķi dažādās organizācijās un arī konkrētās organizācijas iekšienē var atšķirties, un tie var mainīties gadu no gada, taču tie ir ļoti svarīgi un tiešā veidā ietekmē "3 E" aspektus.

IEPIRKUMA STRATĒGIJA

- » Vai ir sagatavota un apstiprināta iepirkuma stratēģija?

(apakšjautājums)

- » Vai ir izstrādāts īstenošanas plāns, kurā norādītas darbības, termiņi un atbildīgās amatpersonas?
- » Vai tiek sekots līdzi iepirkuma stratēģijai?

Pamatojums:

Stratēģiskās prakses ieviešana publiskajā iepirkumā var nodrošināt vislabāko publisko resursu izlietojumu un mazināt korupciju iepirkuma procesā. Iepirkuma stratēģijā ir sniegti priekšlikumi konkrētām darbībām, ko var veikt līgumslēdzējas iestādes. Iepirkuma stratēģijā ir parādīti ieguvumi, ko var sasniegt, izmantojot stratēģisku pieeju iepirkumam, kā arī konkrēti norādīts, kā stratēģijā uzsvērtu pieeju iepirkumam var īstenot katrā konkrētā darbībā.

Svarīgi, lai iepirkuma stratēģijas rezultātā līgumslēdzējas iestādes veiktu pasākumus. Revidents var novērtēt, vai iepirkuma struktūrvienības ir izpildījušas konkrētu uzdevumu īstenot stratēģiju un sekot līdzi tās izpildei saistībā ar konkrētām iepirkuma stratēģijas politikām, kas attiecas uz efektivitāti, produktivitāti vai ekonomiskumu.

7. TABULA. MĒRĪJUMU REZULTĀTI

- » Vai tika izstrādāta rezultātu mērīšanas sistēma, lai nodrošinātu iepirkuma stratēģisko mērķu ievērošanu un sasniegšanu?
- » Vai galvenie lietderības rādītāji ir atbilstoši, konkrēti, saskaņoti ar attiecīgajām ieinteresētajām personām un ir organizācijas kontrolē?
- » Vai lietderības pasākumi ir saistīti ar konkrētām stratēģijām vai galvenajiem procesiem?
- » Vai datu vākšanai un darbības rezultātu novērtēšanai tiek izmantota salīdzinošā novērtēšana ar citām iepirkuma struktūrvienībām (gan organizācijas sistēmā, gan ārpus tās)?

Pamatojums:

Sistēma ir svarīga, lai novērtētu, vai iepirkuma stratēģijas mērķi ir sasniegti. Darbības rezultātu novērtēšana ir svarīga, lai veicinātu godīgumu un atbildību, kā arī lai noteiktu iepirkuma funkcijas stiprās un vājās puses.

8. PIELIKUMS: IESPĒJAMIE REVĪZIJAS JAUTĀJUMI PAR PUBLISKĀ IEPIRKUMA PROCESA METODI

8. TABULA. PIRMSKONKURSA FĀZE (vajadzību noteikšana; ieinteresēto pušu iesaistīšana; tirgus analīze; priekšmeta definēšana; procedūras izvēle; specifikāciju, tostarp kritēriju, sagatavošana; iepirkuma dokumentu sagatavošana; līguma izsludināšana; skaidrojumu sniegšana)

- Vai pirkuma nepieciešamība bija ticami pamatota?
- Vai dārgu ieguldījumu gadījumā tika veikta labvēlīga izmaksu un ieguvumu analīze?
- Vai vajadzību analīze un specifikācijas nodrošina, ka tiek iegādātas pareizās preces pareizajā daudzumā un kvalitātē, pareizajā laikā un ar pareizajām izmaksām, lai apmierinātu lietotāju vajadzības?
- Vai iepirkuma projekta mērogs un sarežģītība tika pienācīgi ņemti vērā?
- Vai vajadzības un nosacījumi bija izstrādāti visaptveroši un nepārprotami, bez neskaidrībām un nepareizas interpretācijas, un vai tie aizsargāja sabiedrības intereses?
- Vai publiskā struktūra precīzi aprēķināja līguma vērtību, pamatojoties uz reālām cenām, un vai šī vērtība atbilda galīgajām izmaksām?
- Vai iepirkuma apraksts un piegāžu grafiks atbilda vajadzībām un juridiskajām prasībām?
- Vai attiecīgā gadījumā publiskā struktūra ir pienācīgi vadījusi ārējos ekspertus, kas tika piesaistīti, lai palīdzētu iepirkuma procesā?
- Vai valsts iestāde ir izvēlējusies piemērotu un pieļaujamu iepirkuma metodi?
- Vai izvēlētā procedūra nodrošināja konkurenci, caurskatāmību, vienlīdzīgu attieksmi un cenas un vērtības attiecību?
- Vai konkursa dokumenti bija visaptveroši, pārredzami, nediskriminējoši un bez pretrunām?
- Vai konkursa dokumentos ir pienācīgi ņemtas vērā sabiedrības intereses?

- Vai visiem kandidātiem tika nodrošināta savlaicīga un vienlīdzīga piekļuve konkursa dokumentiem un informācijai?
- Vai alternatīvu piedāvājumu iesniegšana tika reglamentēta un pieņemta, saņemot atbilstoša līmeņa apstiprinājumus un pilnīgu pamatojumu?
- Vai pretendenti skaidri saprata, kādi dokumenti un deklarācijas bija jāiesniedz kopā ar piedāvājumu?
- Vai tehniskās specifikācijas (prasītās materiāla, konstrukcijas, produkta, piegādes vai pakalpojuma īpašības) nodrošināja vienlīdzīgu piekļuvi pretendentiem, neietverot nevienu īpašību, kas tieši vai netieši diskriminētu vai noraidītu kādu pretendentu, produktu, procesu vai avotu?
- Vai iepirkuma dokumentos bija iekļauti izslēgšanas iemesli, pretendentu atlases kritēriji un piešķiršanas kritēriji?
- Vai tehniskās specifikācijas, pieprasītās informācijas apjoms, izslēgšanas iemesli un atlases kritēriji bija pamatoti ar objektīviem iemesliem, saistīti ar līguma priekšmetu un samērīgi ar to, un tādējādi nebija pārmērīgi prasīgi vai diskriminējoši, kas varētu izraisīt mazāku konkurenci?
- Vai piešķiršanas kritēriji bija skaidri definēti, saistīti ar līguma priekšmetu un galveno mērķi, saskaņoti un vai tajos bija maz patvaļīgu vērtējumu iespēju?
- Vai valsts iestāde atkarībā no iepirkuma apjoma izsludināja iepirkumu tā, lai nodrošinātu pienācīgu konkurenci (saprātīgs laiks, pietiekama informācija un pietiekama izplatīšana) un saskaņā ar piemērojamiem noteikumiem?
- Vai pieprasījumi sniegt paskaidrojumus bija pieņemami, vai par tiem tika pieņemts pienācīgs lēmums un vai tie tika savlaicīgi sniegti visiem dalībniekiem?
- Vai izmaiņas iepirkuma dokumentos, tostarp kritērijos, bija pieļaujamas saskaņā ar spēkā esošajiem noteikumiem pirms piedāvājumu iesniegšanas un vai dalībniekiem tika dots papildu laiks piedāvājumu sagatavošanai?
- Vai vajadzības gadījumā tika nodrošināta konfidencialitāte?
- Vai procedūra nodrošināja plašu publicitāti, atklātu konkurenci, kā tas ir piemērojams saskaņā ar noteikumiem, un vai tā samazināja vai novērsa favorītismu?

Pamatinformācija:

Šajā posmā tiks apzinātas faktiskās vajadzības, un tās ir rūpīgi jāizvērtē no visiem aspektiem. Tiks apzināts to cilvēku loks, kuri ir ieinteresēti vajadzīgajā piegādē, un tie tiks iesaistīti, lai radītu skaidru priekšstatu par to, kas ir vajadzīgs, atbilstoši kādam standartam, kādā termiņā, ar kādām paredzamajām izmaksām un ar kādiem nosacījumiem. Ārējo ekspertu iesaistīšana prasību izstrādē rada risku sabiedrības interešu, vienlīdzīgas attieksmes un caurskatāmības principiem, galvenokārt tad, ja viņi ir kaut kādā veidā saistīti ar pretendentiem. Konkrētā procedūra ir atkarīga no piemērojamajiem noteikumiem un sasniedzamajiem mērķiem.

Ir svarīgi, lai iepirkuma dokumentācija būtu rūpīgi sagatavota, jo tā nodrošina objektivitāti, caurskatāmību, vienlīdzīgu informāciju visiem pretendentiem, piedāvājumu atbilstību un salīdzināmus piedāvājumus. Tas veicina labu konkurenci un atvieglo vērtēšanas procesu. Pēc tam, izmantojot apstiprinātus/atzītus līdzekļus, tiek publicēts uzaicinājums iesniegt piedāvājumu (*RFP*), cenu piedāvājuma pieprasījums (*RFQ*), uzaicinājums iesniegt piedāvājumu (*ITT*). Uz potenciālo pretendentu pieprasījumiem tiek sniegtas savlaicīgas atbildes, un tie tiek darīti zināmi visiem potenciālajiem pretendentiem.

9. TABULA. KONKURSA FĀZE (piedāvājumu saņemšana un atvēršana; izslēgšanas pamatojumu piemērošana; piemērotu pretendentu atlase; piedāvājumu izvērtēšana; līguma slēgšanas tiesību piešķiršana un parakstīšana; piedāvājumu paziņošana un līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas tiesību publicēšana)²⁶

- Vai piedāvājumu atvēršana notika saskaņā ar piemērojamo procedūru?
- Vai piedāvājumu atvēršanas sistēma nodrošināja pilnīgu caurskatāmību un piedāvājumu konfidencialitātes ievērošanu līdz to atvēršanai?
- Ja tika izmantotas elektroniskās platformas, vai tās nodrošināja atklātu un vienlīdzīgu piekļuvi visiem potenciālajiem pretendentiem, vai tās nodrošināja drošības prasības un aizzīmogoto piedāvājumu konfidencialitāti, kā arī anonimizāciju, ja tas bija nepieciešams procedūrai?
- Vai piedāvājumu atvēršana un pieņemamības pārbaude tika pietiekami pārraudzīta?
- Vai tika pārbaudīts, vai piedāvājumos ir ievēroti termiņi un pievienota prasītā informācija?
- Vai līgumslēdzēja iestāde pārbaudīja iebildumus pret piedāvājumu pieņemšanu?
- Vai līgumslēdzēja iestāde ir pārbaudījusi pretendentu un valsts amatpersonu, kas iesaistītas piedāvājumu vērtēšanā vai iepirkuma procesā, iespējamus interešu konfliktus?

- Vai saņemto piedāvājumu tehniskā pieņemšana atbilda noteiktajiem kvalifikācijas/tehniskajiem kritērijiem?
- Vai pretendenti ir iesnieguši viltotus/nepatiesus sertifikātus?
- Vai tika pārbaudīta piedāvājumu atbilstība tehniskajām specifikācijām un minimālajiem atbilstības kritērijiem?
- Vai piedāvājumu noraidīšana un pieņemšana bija pienācīgi pamatota un reģistrēta?
- Vai ir skaidrs, ka līgums tika piešķirts pretendentam, pamatojoties uz atlases kritērijiem vai minimālo spēju līmeni, kurš atbilda visām prasībām?
- Vai piedāvājumi tika pienācīgi novērtēti?
- Vai novērtēšanas process ir caurskatāmi un pārlicinoši dokumentēts?
- Vai ir kādi pierādījumi, ka starp pretendentiem pastāv slepena vienošanās?
- Vai vērtēšana un piešķiršana bija stingri balstīta uz noteiktajiem un publicētajiem kritērijiem?
- Vai novērtējumu ir veikušas un pārskatījušas vairākas personas? Laba prakse ir ievērot izstrādātāja, pārbaudītāja un apstiprinātāja principu.
- Vai ir skaidrs, ka vērtēšanas procesā netika veiktas izmaiņas definētajos kritērijos?
- Vai piedāvājumu vērtēšanas laikā nav pierādījumu par neobjektivitāti, favoritismu vai spiedienu?
- Vai ir skaidrs, ka sarunas, ja tās ir pieļaujamas, neietvēra izmaiņas būtiskajos konkursa aspektos vai publiskā iepirkuma prasībās vai procedūrās?
- Vai novērtēšanas procesa rezultāti tika pienācīgi sasniegti un paziņoti?
- Vai lēmums par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu tika pieņemts, pamatojoties uz piedāvājumu izvērtēšanas rezultātiem?
- Vai par spriedumu tika paziņots, lai varētu iesniegt sūdzības?
- Vai pretendentu/kandidātu iesniegtās sūdzības par kādu valsts iestādes darbību vai bezdarbību tika pienācīgi atrisinātas?
- Vai līguma nosacījumi atbilda iepirkuma dokumentos sniegtajai informācijai un iepirkuma procedūras rezultātiem?

- Vai jebkādas sarunas pēc konkursa bija pieļaujamas un atbilda spēkā esošajām pamatnostādņēm/rīkojumiem?
- Vai līgumā ietvertie nosacījumi aizsargāja pret piegādātāja neizpildes vai nepareizas rīcības risku un vai nebija pretrunīgu noteikumu?
- Vai iepirkuma procesa laikā ir kādas atkāpes/neparedzētie gadījumi? Kā tiek risināti neparedzēti notikumi? Vai pašreizējais iepirkuma process tiks atjaunināts vai grozīts, ņemot vērā atkāpes?
- Vai konkursa, vērtēšanas un piešķiršanas paziņošanas procesā tiek ievēroti noteiktie termiņi?

Pamatinformācija:

Šajā posmā tiek saņemti dalības pieteikumi un/vai piedāvājumi, tie tiek atvērti un izvērtēti atbilstoši prasībām un atlases kritērijiem, ja tādi ir. Piedāvājumi jāglabā konfidenciali un droši, kā aprakstīts piemērojamajos noteikumos. Attiecīgā gadījumā un saskaņā ar iepirkuma procedūras dokumentos skaidri noteiktajām prasībām kandidātus var pakļaut kvalitatīvam to ekonomiskās, finansiālās, tehniskās, profesionālās, kvalitātes vai vides kvalifikācijas novērtējumam. Šis novērtējums jāveic iepriekš vai neatkarīgi no piedāvājumu izvērtēšanas. Tiks veikta atbilstības pārbaude, lai pārliecinātos, ka piedāvājumi ir iesniegti saskaņā ar konkursa dokumentācijā pretendentiem sniegtajiem norādījumiem. Kļūdas, izlaidumi, neatbilstības vai citi jautājumi saistībā ar prasībām neatbilstošiem piedāvājumiem tiks izskatīti un tiks pieņemts lēmums par izslēgšanu vai par to, vai jautājums jānoskaidro ar pretendentu. Var tikt pieņemts lēmums izslēgt piegādātāju vai piedāvājumu no procesa obligāto izslēgšanas kritēriju vai neatbilstības dēļ, un šādā gadījumā pretendentam tiks paziņots izslēgšanas iemesls.

Visi piedāvājumi, kas atbilst prasībām, tiek vērtēti stingri saskaņā ar konkursa dokumentos izklāstīto vērtēšanas metodiku. Lai saglabātu konkursa procesa integritāti, nav pieļaujamas nekādas atkāpes no metodikas, tās grozījumi vai izlaidumi. Paredzams, ka pēc stingra izvērtēšanas procesa, pamatojoties uz izvērtēšanas rezultātiem, tiks skaidri noteikti vēlami piedāvājumi. Tiks saņemti visi iekšējie apstiprinājumi, kas nepieciešami, lai uzņemtos saistības par līguma slēgšanu, un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana tiks publicēta, izmantojot atzītus līdzekļus. Pēc noteiktā laika perioda, kas ir pietiekams, lai citi pretendenti vai pats tirgus varētu izteikt iebildumus pret līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, tiek panākta vienošanās ar piegādātāju par līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, un līgumslēdzējas puses sāk tā īstenošanu.

10. TABULA. PĒCPIEŠKIRŠANAS FĀZE (izpildes pārvaldība un uzraudzība; pasūtījumu un maksājumu izdošana; vajadzības gadījumā – līguma grozīšana vai izbeigšana; līguma slēgšana)

- Vai prioritāte tika piešķirta pēclīguma uzraudzībai (tostarp piegādātāju disciplinēšanai), lai izvairītos no laika un izmaksu pārsniegšanas, līgumslēdzēja iestādes zaudējumiem un/vai nepamatota labuma piegādātājiem?
- Vai valsts iestādes pēc iepirkuma veikšanas veica jebkādas darbības saistībā ar atbilstību īstenošanas plānam?
- Vai līgumslēdzēja iestāde uzraudzīja izpildes prasības un pakalpojumu līmeņus?
- Vai tika veikti atbilstoši pasākumi, lai izvairītos no līgumslēdzēja iestādes zaudējumiem līguma neizpildes gadījumā?
- Vai tika apstiprināts, ka piegādes atbilda līguma noteikumiem (izmaksas, tehniskās specifikācijas, apjoms, termiņi utt.)?
- Vai maksājumi tika pārbaudīti, apstiprināti un atbilda līguma noteikumiem un faktiskajām piegādēm?
- Vai avansa maksājumu gadījumā tie bija neizbēgami, un, ja tie tika veikti, vai tika pieņemti piemēroti drošības pasākumi, lai pilnībā aizsargātu valsts kasi?
- Vai tika ieviesti kādi pasākumi, lai izvairītos no līguma izpildes nepietiekamas pārraudzības riska vai to mazinātu?
- Vai pamatotos gadījumos līgumslēdzēja iestāde meklēja un pieprasīja kompensācijas par neatbilstību?
- Vai līgumā tika ieviestas būtiskas izmaiņas līgumos vai papildu darbi vai piegādes, ja būtu bijis jāizstrādā jauns līgums saskaņā ar pienācīgu procedūru?
- Uz cik ieinteresēto pušu (vienību) līgumiem attiecas šķīrējtiesas process?
- Vai ir noteikti iemesli, kuru dēļ līgums ar piegādātāju tika iesniegts šķīrējtiesai?
- Vai līgums tika noslēgts tikai tad, kad līgumslēdzēja iestāde oficiāli atzina, ka visas piegādes ir pabeigtas saskaņā ar līguma noteikumiem un nosacījumiem, un attiecīgi tika veikti maksājumi?

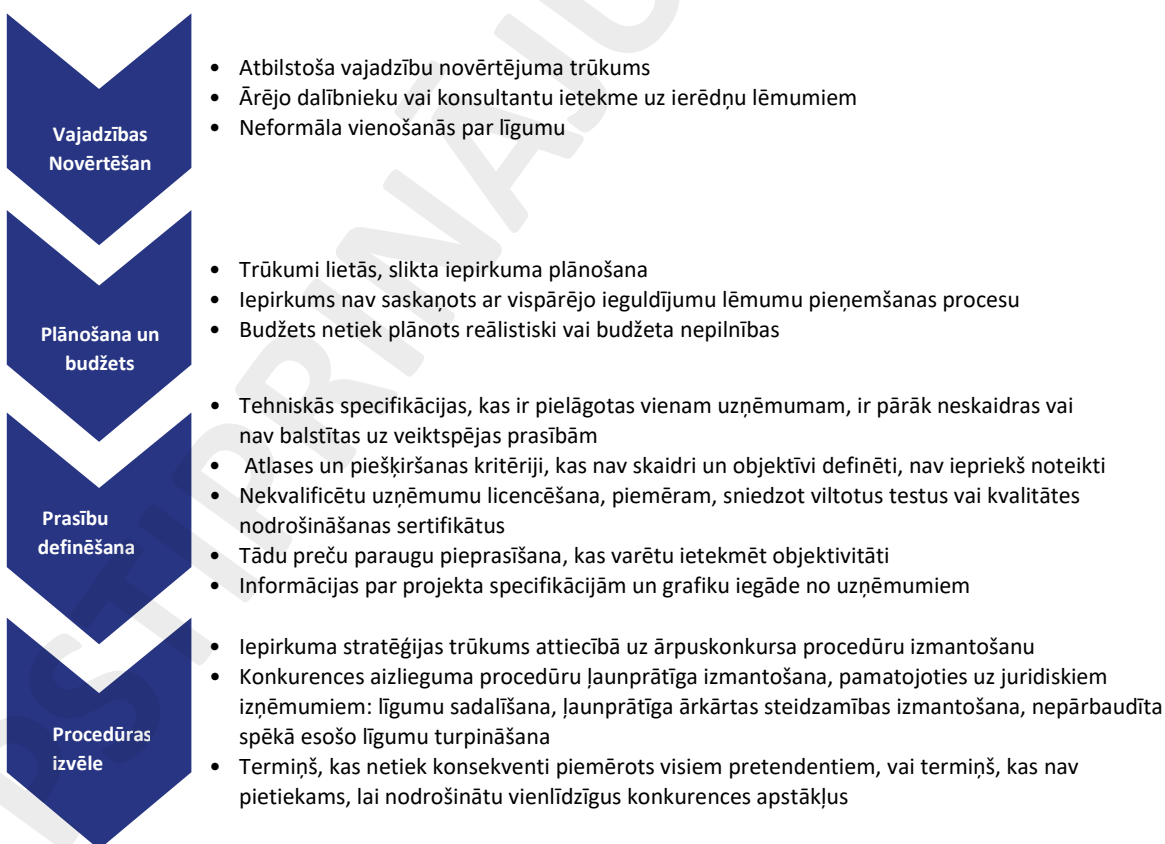
Pamatinformācija:

Ar šo posmu noslēdzas iepirkuma cikls un atkārtojas līdz līguma termiņa beigām - vai nu līgumam izbeidzoties vai līguma pārkāpuma dēļ. Sīki izstrādāts līguma pārvaldības plāns tiks sagatavots piedāvājumu iesniegšanas procesa laikā vai arī tam jābūt sagatavotam šajā posmā. Līguma pārvaldības plāns ir detalizēts, un tajā ir aplūkoti visi galvenie līguma elementi, kas ir iestrādāti parastajā uzņēmējdarbības vidē. Šis plāns ir dokumentēta pieeja līguma pārvaldībai visos tā aspektos līdz pat darbības beigām. Īpaša uzmanība jāpievērš līguma nosacījumu ievērošanai, atbilstībai starp piegādēm un maksājumiem un būtiskām līguma izmaiņām.

9. PIELIKUMS: INTEGRITĀTES RISKI KATRĀ IEPIRKUMA PROCESA FĀZĒ

27

» INTEGRITĀTES RISKI PIRMSKONKURSA FĀZĒ

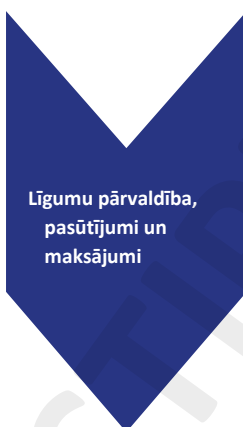

» INTEGRITĀTES RISKI KONKURSA FĀZĒ

- Publiska paziņojuma par uzaicinājumu iesniegt piedāvājumu neesamība;
 - Piešķiršanas un vērtēšanas kritēriji, kas nav paziņoti pirms piedāvājumu iesniegšanas termiņa beigām;
 - Atklāta sensitīva, publiski neizpaužama informācija;
 - Konkurences trūkums vai dažos gadījumos – slepenas vienošanās.
- Interesu konflikts un korupcija vērtēšanas procesā (piemēram, ilgstoša pazīšanās ar pretendentiem, personiskas intereses, piemēram, dāvanas vai papildu darbs, "četrus acu" principa neefektīva īstenošana utt.);
 - Neatbilstošs vērtēšanas komandas sastāvs (kompetence, pieredze un profesionālība);
 - Novērtēšanas kritēriju nekonsekvence.
- Interesu konflikts un korupcija apstiprināšanas procesā (piemēram, nav efektīvi nodalītas finanšu, līgumslēdzēju un projekta iestādes)
 - Piekļuves procedūras dokumentācijai trūkums

» INTEGRITĀTES RISKI PĒCKONKURSA FĀZĒ

Līgumslēdzēja pārkāpumi līguma izpildē, jo īpaši attiecībā uz līguma kvalitāti, cenu un termiņiem:

- Būtiskas izmaiņas līguma nosacījumos, lai pretendents dotu vairāk laika un/vai augstākas cenas;
- Produkta aizvietošana vai nekvalitatīvs darbs vai pakalpojums, kas neatbilst līguma specifikācijām;
- Jaunu aktīvu zādzība pirms piegādes galalietotājam vai pirms to reģistrēšanas aktīvu reģistrā.
- Nepietiekama valsts amatpersonu uzraudzība un/vai līgumslēdzēju un uzraugošo amatpersonu slepena vienošanās;
- Apakšuzņēmēji un partneri izvēlēti nepārredzamā veidā vai nav atbildīgi;
- Nepietiekama finanšu pienākumu nodalīšana un/vai valsts ierēdņu uzraudzības trūkums, kā rezultātā:
- Kļūdaina uzskaitē un nepareiza izmaksu sadale vai izmaksu samazināšana starp līgumiem;
- Rēķinu novēlota apmaksa;
- Nepatiesu vai dublētu rēķinu izrakstīšana par nepiegādātām precēm un pakalpojumiem, kā arī par starpposma maksājumiem pirms termiņa.

10. PIELIKUMS: REVĪZIJAS RISKĀ JAUTĀJUMI

11. TABULA. REVĪZIJAS RISKĀ JAUTĀJUMI

- » Vai ir pieejami pietiekami ticami dati?
- » Vai revīzijas komandai ir pietiekamas prasmes un zināšanas par publisko iepirkumu šajā konkrētajā revīzijā, ņemot vērā arī iepirkuma priekšmeta specifiku un tehniskās īpatnības?
- » Vai revīzijā ir nepieciešams piesaistīt ekspertus?
- » Vai revīzijas veikšanai nepieciešamais laiks un resursi (stundas/finansējums) ir pietiekami un/vai iespējami?
- » Vai revīzijas temats ir sensitīvs, ļoti pamanāms vai pretrunīgs? (politiskais jutīgums, plašsaziņas līdzekļu jutīgums, parlamentārais jutīgums)
- » Vai revīzija un/vai tās priekšmets ir ļoti sarežģīts?
- » Vai pastāv risks, kas saistīts ar integritātes vai attiecību ar struktūrvienībām pārvaldību?
- » Kā tiek pārvaldīti interešu konflikti?

Pamatojums:

Labā prakse ir revīzijas plānā vai priekšizpētē iekļaut diskusiju par konkrētiem revīzijas riskiem un to, kā revidents plāno tos mazināt.